

Alvar Aallon tilojen käytettävyys kahvilatoiminnassa

Hennamari Hänninen

Opinnäytetyö

Marraskuu 2020

Matkailu- ja ravitsemisala

Restonomi (AMK) Matkailu- ja palveluliiketoiminta

Käyttäjälähtöiset tilat

Tekijä(t) Hänninen, Hennamari	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Marraskuu 2020
	Sivumäärä 51	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Alvar Aallon tilojen käytettävyys kahvilatoiminnassa		
Tutkinto-ohjelma Restonomi, Matkailu- ja palveluliiketoiminta		
Työn ohjaaja(t) Vaara Elina		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millainen on Alvar Aallon tilojen käytettävyys kahvilatoiminnassa, kahvilan työntekijöiden sekä asiakkaiden näkökulmasta. Lisäksi selvitettiin, tuoko Aallon tilat joitakin erityisiä haasteita tai mahdollisuuksia kahvilatoiminnalle. Työssä tutkittiin kolmea Aallon suunnittelemaa tilaa, joissa on jonkinlaista kahvilatoimintaa. Näistä kolmesta tilasta kuitenkin vain yksi on alun perin suunniteltu kahvila käyttöön ja muut tilat toisenlaiseen toimintaan, kuten esimerkiksi osuuspankiksi. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineistonkeruu menetelminä työssä käytettiin teemahaastattelua sekä havainnointia. Haastatteluja kerättiin työntekijöiltä sekä asiakkailta. Haastateltavia tutkimuksessa oli yhteensä 12 henkilöä, kahviloiden työntekijöitä 3 sekä kahvilan asiakkaita 9. Myöhemmin tulokset analysoitiin hyödyntäen teemoittelua. Tutkimuksesta kävi ilmi, että työntekijät sekä kahvilan asiakkaat ovat sitä mieltä, että nämä kahvilat ovat toimivia, pienistä hankaluuksista huolimatta, kuten esimerkiksi kahviloiden syrjäiset sijainnit. Kahviloista löytyi myös paljon samankaltaisuuksia keskenään, kuten se että kaikissa kahviloissa ainakin osa tiloista oli jollain tavalla suojeltuja. Ongelmat, joita kahviloissa havaittiin, olivat myös hyvin samankaltaisia kaikissa kahviloissa. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että vaikka tila ei olisikaan alun perin suunniteltu kahvilakäyttöön, ei kahvila ajatuksesta kannata kuitenkaan luopua. Vaikka nämä kyseiset Aallon tilat ovat entisellään, eikä niitä ole juurikaan muokattu, soveltuu ne hyvin nykyiseen kahvilatoimintaan. Tutkimustuloksista nousee myös esiin, että kahvilan asiakkaat arvostavat hyvin paljon rakennusten historiaa sekä Alvar Aaltoa.		
Avainsanat (asiasanat) Alvar Aalto, Kahvila, Toimivuus, Käytettävyys, Tilat		
Muut tiedot		

Author(s) Hänninen, Hennamari	Type of publication Bachelor's thesis	Date November 2020 Language of publication:
	Number of pages 51	Permission for web publication: x
Title of publication Usability of Alvar Aalto's premises in café operations		
Degree programme Bachelor of Hospitality management		
Supervisor(s) Vaara Elina		
Assigned by		
Abstract <p>The objective of the thesis was to find out the usability of Alvar Aalto's premises in café operations, from the perspective of café employees and customers. And whether Aalto's facilities bring some special challenges and opportunities for café operations. The study examined three spaces designed by Aalto, which are in cafeteria use. But only one of these three states are originally designed for café and other facilities for other use for example as a bank.</p> <p>The study was carried out as a qualitative study. Data collection methods used in the work are theme interview and observation. Interviews were collected from employees as well as customers. There was a total of 12 interviewees in the study, 3 employees in cafes and 9 customers in the café. The results were later analyzed by dividing them into themes.</p> <p>The survey showed that the café's employees and customers find the cafes functional despite the small inconveniences for example remote location. There were also a lot of similarities with each other in the cafes such as the fact that in all cafes at least some of the premises were protected in some way. The problems observed in the cafes were also very similar in all cafes.</p> <p>As a conclusion, even if the facilities were not originally designed for cafeteria usage, the idea of a café should not be rejected. Although these Aalto premises are unaltered and not much has been changed, they are well suited for current café operations. The research results also show that the café's customers value the history behind the buildings and Alvar Aalto very much.</p>		
Keywords/tags (subjects) Alvar Aalto, Café, Usability, Facilities		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Tutkimusasetelma	6
2.1	Tutkitut kahvilat Alvar Aallon tiloissa	7
2.2	Tutkimusongelma	10
2.3	Tutkimusote ja -menetelmät.....	12
3	Alvar Aalto	20
3.1	Alvar Aalto Jyväskylässä	22
3.2	Alvar Aallon suunnittelun periaatteet	23
4	Kahvilat	25
4.1	Kahvilasuunnittelun periaatteet.....	28
4.2	Käytettävyys tiloissa.....	29
5	Tutkimustulokset	32
5.1	Alvar Aallon näkyvyys kahviloissa.....	33
5.2	Haasteet	34
5.3	Mahdollisuudet.....	37
6	Johtopäätökset	40
7	Pohdinta	41
	Lähteet	48
	Liitteet	50

Kuviot

Kuvio 1. Cafe Alvar	8
Kuvio 2. Aabakery Town Hall Cafe & Bakery	9
Kuvio 3. Kinkamon Aalto	10

Kuvio 4 Seminaarimäen kampus (Alvar Aalto säätiö, n.d.)	23
Kuvio 5. Käytettävyys kyselyn rakenne (Kärnä & Nenonen, 2011.)	32
Kuvio 6. Teemat	32

1 Johdanto

Alvar Aalto on tuttu monille suomalaisille, mutta hän on myös ulkomailla arvostettu ja tunnettu arkkitehti, joka on tehnyt tunnetuksi arkkitehtuurin modernismia. Tässä myös tutustutaan Alvar Aaltoon sekä paneudutaan tarkemmin muutamaankin hänen suunnittelemaansa rakennukseensa. Uransa aikana Aalto suunnitteli monia yksittäisiä rakennuksia sekä suuria kokonaisuuksia. Lisäksi hän suunnitteli paljon huonekaluja sekä lasisia designesineitä (Viljo, 2016).

Jyväskylä tunnetaan Alvar Aallon pääkaupunkina, sillä kaupungissa ja sen lähistöllä on yhteensä 29 Aallon suunnittelemaa kohdetta, esimerkiksi Muuramen kirkko ja Jyväskylän kampusalue (Alvar Aallon pääkaupunki, n.d.) Aalto on suunnitellut mm. Jyväskylän seminaarimäen kampusalueen, joka kerää edelleen paljon ihailua. Monet turistit käyvät myös ihastelemassa Aallon suunnittelemaa rakennuksia, sillä onhan hänen rakennuksensa myös arkkitehtonisia nähtävyyksiä.

Kahvila on pitkälti sosiaalinen tila. Kahvila on monille ihmisille pieni tauko melusta ja kiireestä sekä pieni hetki arjen keskellä, jolloin mieli rauhoittuu. Monella on varmasti jokin lempikahvila, jonne palaa aina vain uudelleen. Kahvilat leimautuivat jo hyvin varhaisessa vaiheessa sivistyneistön ja hyväosaisten kohtaamispaikoiksi (Jaatinen 2006, 69 & 90). Kahvilakulttuuri on kuitenkin muuttunut ajan kuluessa, niinpä kulttuuri on nykyisin erilaista, kuin se oli esimerkiksi 1900-luvun puolessa välissä. Kahvila on kaikkien paikka ja lähes kaikki käyvät nykyään kahviloissa, eikä kahvilat niin sanottuasti kuulu enää vain hyväosaisille tai muille erityisille ihmisryhmille. Kahvilat ovat muuttuneet myös luonteeltaan paljon ja kahviloissa on jossain määrin havaittavissa vaikutteita muualta Euroopasta, mikä näkyy tuotteiden monipuolistumisena sekä erikoiskahvien sekä muiden juomien lisääntymisenä.

Rakennusten toimivuudesta ja käytettävyydestä tarvitaan tietoa, jotta niitä voidaan kehittää paremmaksi käyttäjien näkökulmasta. Rakennusten toimivuutta arvioidaan yleensä epämuodollisesti, eikä positiivisia tai negatiivisia tuloksia saada aina siirrettyä seuraavaan projektiin, jolloin niistä ei välttämättä hyötyä ole. Käytettävyyttä tutkittaessa pääasiassa kiinnitetään huomiota tilan käyttäjien kokemuksiin tilasta, kuten

tässä tapauksessa kahvilatyöntekijöiden sekä asiakkaiden kokemuksiin kahviloista. Käyttökokemuksen täytyisi kuitenkin olla mahdollisimman miellyttävä ja mieleen jäävä, mutta sen täytyisi tuottaa käyttäjälle myös jonkinlaista arvoa (Kärnä & Nenonen 2011, 147-151).

Käytettävyydellä tarkoitetaan usein ominaisuutta, joka ilmentää miten tila soveltuu nykyiseen tarkoitukseen eli tässä tutkimuksessa Alvar Aallon suunnittelema tila kahvilaksi. Tätä ominaisuutta tarkastellaan käyttäjien näkökulmasta (Ainoa, Alho, Nenonen & Nissinen 2007, 32).

Tutkimuksen pääasialliset kohteet olivat kyseisten kahviloiden työntekijät, asiakkaat, sekä tietysti Alvar Aallon tilat. Tutkimuksessa tutkittiin, miten eri tilan käyttävät kokevat tilan toimivuuden sekä kohtaavatko heidän näkemyksensä tilan käytettävyydestä. Kahvilan työntekijät valittiin yhdeksi tämän tutkimuksen pääasialliseksi tutkimuskohteeksi, sillä he osaavat vastata kysymyksiin tilojen muokattavuudesta sekä tilojen muista haasteista ja mahdollisuuksista, lisäksi heillä on kokemusta näissä tiloissa työskentelystä.

Tutkimuksessa mielenkiintoinen yksityiskohta on se, että kaikki näistä tiloista ei ole alun perin edes suunniteltu kahvilaksi ja silti niistä on saatu toimivia kahvilatiloja. Yksinkertaiset kahvilat eivät tarvitse kuitenkaan toimiakseen kovin ihmeellisiä asioita, jos vain viranomaisasiat ovat kunnossa. Tutkimustuloksissa käy ilmi millaisiin asioihin asiakkaat kahvilassa kiinnittävät huomiota ja arvostusta sekä mitkä jää mahdollisesti enemmän huomioimatta. Työntekijät voivat yllättävän paljon myös omalla ajatusmallillaan sekä luovuudella vaikuttaa erilaisien pienien haasteiden selätykseen, mikä huomataan tässä tutkimuksessa. Näitä tuloksia voitaisiin hyödyntää kahvilatoiminnassa.

Alvar Aallon suunnittelema kahviloita sekä varsinkin hänen tilojaan, joihin on myöhemmin perustettu kahvilatoimintaa, löytyy eri puolilta Suomea lukuisia. Tutkimukseen valittiin mukaan sellaisia yrityksiä Keski-Suomesta sekä Pohjois-Savosta, jotka olivat keskenään, niillä oli erilaiset taustat ja tutkijan oli mahdollista päästä niihin helposti vierailemaan ja havainnoimaan. Alvar Aallon suunnittelemat tilat toimivatkin

yhtenä työn rajauksena, sekä tutkittavat kahvilat ovat rajattu kolmeen. Yritykset, joissa tutkimusta suoritettiin, olivat Kinkamon Aalto Varkaudessa, Säynätsalon kunnantalolla toimiva kahvila Town Hall Cafe & Bakery sekä Cafe Alvar Jyväskylässä. Arveltiin, että näistä kolmesta kahvilasta olisi mahdollista saada jo riittävästi informaatiota tutkimuksen tekemiseen.

Kiinnostus Alvar Aaltoa kohtaan heräsi eräällä Jyväskylän ammattikorkeakoulun tila- palvelukurssilla, jossa tutustuttiin Aallon huonekalusuunnitteluun, sivuttiin Aallon arkkitehtuuria, sekä käytiin Jyväskylässä sijaitsevassa Alvar Aaltoa museossa opintomatalla. Museosta heräsi paljon kysymyksiä sekä mielenkiinto Alvar Aallon tuotantoon. Useilla kursseilla myös sivuttiin ja tutustuttiin enemmän Alvar Aallon tuotantoon. Kiinnostusta lisäsi myös havainto siitä, että monet varsinkin Jyväskylältä olevat ihmiset ovat hyvin hurmaantuneita Alvar Aaltoon ja hänen teoksiinsa. Haluttiin ottaa selvää, miksi näin on. Tutkimustyön avulla päästiin tutustumaan hänen elämäänsä sekä tuotantoonsa entistä syvemmin.

Tässä opinnäytetyössä tutustutaan siihen, millaisia vaatimuksia tilallisesti kahvilaliiketoiminta yleensä asettaa sekä miten nämä vaatimukset toteutuvat näissä kolmessa Alvar Aallon suunnittelemassa tilassa. Työssä tutustutaan muutama Aallon suunnittelemaan rakennukseen ja tarkoituksena on selvittää, miten nämä 1937-1971 vuosien välillä rakennutut tilat sopivat nykyaikaiseen kahvilaliiketoimintaan sekä millaisia haasteita arkkitehtuuri kahvilan pyörittämiseen.

Aihetta alettiin tutkia tilojen käytettävyyden ja toimivuuden kannalta. Tutkimuksella haluttiin kartoittaa, miten erilaiset tilat mukautuvat kahvilaksi. Tutkimuksessa haluttiin löytää sellaisia seikkoja kahvilaliiketoiminnasta tai kahvilatiloihin, jota ei välttämättä ole aikaisemmin ajateltu ja joita voitaisiin myöhemmin hyödyntää mahdollisesti kahvilaliiketoiminnassa.

2 Tutkimusasetelma

Opinnäytetyön lähtökohtana ja pääosassa ovat Alvar Aallon suunnittelemat tilat. Kyseiset rakennukset joihin tutkimus keskittyy ovat n. 50-80 vuotta vanhoja. Tässä ajassa maailma on mennyt paljon eteenpäin. Niin ihmisen elämäntyyli, tilantarve sekä rakentaminen ovat muuttuneet paljon. Lisäksi maailma on digitalisoitunut hurjasti. Näiden tilojen suunnittelun aikaan ei voitu ennustaa, minkälaista elämä tulisi 2020-luvulla olemaan.

Nykyään ihmiset ovat ehkä kriittisempiä kuin ennen, sillä nuorempi sukupolvi on totunut hieman erilaiseen teknologian ja kehityksen. Nykyään ihmiset ovat myös enemmän tietoisia erilaisista kahviloista, sillä kahvilatarjontaa on nykyaikana paljon enemmän verrattuna esimerkiksi vuonna 1970. Jotkut ihmiset voivat kokea, että Aallon tilat eivät ole nykyaikaisia, sillä tilojen kriteerit ovat muuttuneet. Toiset ihmiset puolestaan arvostavat vanhaa arkkitehtuuria sekä pitävät tiloja oikein sopivana nykyiseen tarkoitukseensa. Jotkut ihmiset voivat kokea, että näiden rakennuksen pohjaratkaisu on toimivampi johonkin muuhun kuin nykyiseen kahvilakäyttöön. Nämä ajatukset herättivät mielenkiinnon ja näitä päätettiin työssä tutkia.

Monet julkista tilaa tai rakennusta käyttävät eivät välttämättä edes ajattele tilaa sen kummemmin tai heille ei herää siitä mitään ajatuksia. On myös mahdollista, että tila aiheuttaa tilankäyttäjässä jonkinlaisen tunnereaktion tai kokemuksen, vaikka henkilö ei siihen itse siinä tilanteessa kiinnittäisikään huomiota. Mutta jokaisella tilalla on kuitenkin tarina sen synnyn takana, jota monet eivät välttämättä tiedä. Ihmisillä voi syntyä tunnesiteitä erilaisia tiloja tai paikkoja kohtaan, kuten monella varmasti omaa kotia kohtaan, mutta kiintymys suhde voi syntyä myös monenlaisiin muihin paikkoihin esimerkiksi omaan lempikahvilaan tai harrastuspaikkaansa.

Aina täytyy kuitenkin muistaa, että tutkijan uskomukset, ennakkoluulot ja aikaisempi tietoperusta vaikuttaa jollain tavalla väistämättä aineistolähtöiseen tutkimukseen. Tutkimusprosessin jokaiseen vaiheeseen liittyy aina jonkinlainen virhemahdollisuus, mutta niitä voidaan minimoida tiedostamalla mahdolliset uhkatekijät. (Kananen 2008, 121-122). Tämä ennakkoluulojen vaikutus pätee kuitenkin myös asiakkaisiin,

jotka tulevat kahvilaan. Myös se ihanoi aaltoa kovasti ja hakeutuun tilaan vaan tämän takia, voi asiakas olla niin sanotusti laput silmillä eikä näe välttämättä mahdollisia epäkohtia, vaikka niitä olisi, jos haluaa vaan nähdä kaiken hyvän.

2.1 Tutkitut kahvilat Alvar Aallon tiloissa

Tähän työhön mukaan lähtivät kolme upeaa kahvilaa, jotka toimivat kaikki hieman erilaisissa Alvar Aallon suunnittelemissa tiloissa, jotka ovat rakennettu eri vuosikymmenillä, vuosina 1937-1971. Kahvilat ovat monilla tavoin hyvin erilaisia keskenään.

Ensimmäinen näistä kahviloista on Cafe Alvar, joka sijaitsee Alvar Aallon museon yhteydessä Jyväskylässä (ks. Kuvio 1). Tämä on tutkittavista kahviloista uusin sekä ainoa, joka on suunniteltu alun perinkin kahvilaksi. Aallon arkkitehtuurin tunnuspiirteet ovat helposti nähtävissä koko museorakennuksessa. Pääovet on päällystetty kuparilla sekä ovien vetimet ovat luonnollisesti messinkiset Aalto-vetimet (Alvar Aallon pääkaupunki, n.d.).

Rakennus on alun perin suunniteltu Jyväskylän taidemuseoksi, joka on avannut ovensa jo 1970 luvulla, mutta Alvar Aalto -museo siirtyi näihin tiloihin vasta hieman myöhemmin. Kahvilatila itsessään on yksi kaupungin vanhimmista lähes muuttumattomana säilyneistä kahvilasaleista (Kylmänä, 2020).

Cafe Alvar on perustettu museon yhteyteen vasta vuonna 2008, nykyinen yrittäjä on kahvilassa aloittanut 2009. Aikaisemmin museon yhteydessä on ollut erilaisia kesäkahviloita, mutta ympärivuotista kahvilatoimintaa ei ennen tätä ollut. Kahvila on keksäisin ollut varsinkin ulkomaalaisten turistien suosiossa, mutta tänä kesänä asiat ovat olleet hieman toisin (Kylmä, 2020).

Cafe Alvar erottuu Jyväskylän kahviloiden joukosta kiireettömällä ja palvelevalla ilmapiiirillä sillä, että he tarjoilevat kaikki tuotteensa pöytiin, eikä asiakas näin joudu tekemään itse mitään muuta kuin nauttimaan kahvilaelämyksestä. Tämä luo pienen luk-

suksen tunteen arjen keskelle. Cafe Alvar erottuu myös siitä edukseen, että siellä otetaan hyvin huomioon erilaisia erityisruokavalioita. Tarjolla on aina esimerkiksi vegaanisia ja gluteenittomia tuotteita (Kylmälä, 2020).

Kuvio 1. Cafe Alvar

Toinen mukana oleva kahvila on Säynätsalon kunnantalolla toimiva kahvila Aabakery Town Hall Cafe & Bakery (ks. Kuvio 2). Kahvila sijaitsee katutasossa kunnantalon vanhan pankin tiloissa. Säynätsalon kunnantalo on merkittävä rakennus ja se ansaisikin asemansa arkkitehtuurin historiassa 1900-luvulla. Rakennus on herättänyt runsaasti mielenkiintoa jo sen rakennus vaiheessa, mielenkiinto on jatkunut myös nykyaikaan saakka. Edelleen vuosittain tätä arkkitehtuurista rakennusta käy ihailmassa 3000-4000 vierailijaa vuosittain. Säynätsalon kunnantalo on toteutettu 1949 pidetyn kilpailun pohjalta, jonka Alvar Aalto voitti. (Säynätsalo Town hall cafe & Bakery, n.d.)

Alvar Aalto suunnitteli kunnantalon kokonaistaideteoksena, mikä näkyy pientenkin yksityiskohtien ja nimenomaan tähän rakennukseen tarkoitettujen huonekalujen suunnitteluna. Kunnantalo toimintaa oli vuoteen 1993 asti, mutta nykyään rakennuksessa toimii kahvila sekä siellä järjestetään tutustumiskierroksia niin ohjatusti kuin omatoimisestikin. Kunnantalo on peruskorjattu 1995-98, mutta se pyrittiin pitämään mahdollisuuksien mukaan alkuperäisenä. (Säynätsalon kunnantalo, n.d.)

Kuvio 2. Aabakery Town Hall Cafe & Bakery

Kolmantena kohteena mukana on Kinkamon Aalto, joka sijaitsee Varkaudessa useamman kilometrin päästä Varkauden keskustasta, vesistöjen ja metsän äärellä (ks. Kuvio 3). Kinkamon Aalto on tutkittavista tiloista vanhin ja edustaa erilaista arkkitehtuuria kuin julkisiksi tiloiksi suunniteltu museo ja entinen kunnantalo. Kinkamon Aallossa on päässyt katsomaan rakennuksen vanhoihin makuualkoveihin. Kinkamon Aalto kirjoittaa heidän nettisivuillaan seuraavasti:

Tarjoamme vieraillemme elämyksiä ja kokemuksia ainutlaatuisessa historiallisesti ja kulttuurillisesti arvokkaassa miljöössä. Kinkamo on pala

Varkauden teollisuuden historiaa ja kiehtovia tarinoita. Kinkamossa arkkitehtipariskunta leikkitteli harvinaisella tavalla historiallisilla motiiveilla. Päärakennuksen alkuperäinen kalustus sekä valaisimet ovat Aino Aallon suunnittelemia sekä osa näistä kalusteista löytyy tiettävästi vain Kinkamosta. (Kinkamon Aalto, n.d.)

Kinkamon Aallon päärakennuksen on huonekaluineen ja valaisimineen suunnittelu alun A. Ahlström Osakeyhtiölle arkkitehti Alvar Aallon toimisto. Rakennus on myös suunniteltu aikoinaan vieras- ja vapaa-ajan käyttöön. Suuressa tuvanpöydässä sekä irtotuoleissa, sekä valaisimissa yhdistyy hienosti ajan funktionalismi keskiaikaan viittaaviin mielikuviin (Pakarinen, 2020). Ohessa kuva Kinkamon aallon kahvilan sisätiloista.

Kuvio 3. Kinkamon Aalto

2.2 Tutkimusongelma

Kun kahvilassa on riittävästi tilaa työskennellä sekä asioida, vaikuttaa se positiivisesti kahvilakokemukseen. Aina ei kuitenkaan tilan määrään voida itse suoranaisesti vaikuttaa. Jos tilaa ei ole alun perin suunniteltu kahvilakäyttöön, ei tilasuunnitteluun ole voitu vaikuttaa. Tilojen mukauttaminen jälkikäteen sopivaksi on haastavampaa kuin, jos tiedettäisiin jo rakennusta rakentaessa tilan tarve. Aalto suunnitteli Kinkamon Aallon ja Säynätsalon kunnantalon toisenlaiseen käyttöön, kun missä ne nykypäivänä on. Esimerkiksi Säynätsalon kunnantalon yhteydessä toimiva kahvila toimii alun perin osuuspankiksi suunnitella tilassa. Tutkimuksen kohteena olevista tiloista vain Alvar Aalto -museon yhteydessä oleva Cafe Alvar on suunniteltu kahvilaksi.

Tutkimuksen lähtökohtana oli Alvar Aallon suunnittelemat tilat sekä se, miten niiden toimivuus koetaan nykypäivänä. Alvar Aalto suunnitteli työn rakennukset seuraavasti; Kinkamo 1937-1939 (Kinkamon Aalto Varkaudessa, n.d.), Säynätsalon kunnantalo 1949-1952 (Säynätsalon kunnantalo, n.d.) ja Alvar Aalto museo 1971-1973. (Alvar Aalto-museo, n.d.).

Työn tavoitteena oli selvittää, olivatko nämä kyseiset kahvilat toimivia sekä käytettäviä ja miten otantaryhmät tilat kokivat. Havaittiinko yhtäläisyyksiä näiden kaikkien tilojen kohdalla samalla tavalla vai koettiin joku kyseinen tila erityisesti toimivaksi tai toimimattomaksi. Tutkimuksella pyrittiin kartoittamaan, millainen on tila, jonka ihmiset kokevat toimivaksi.

Tilojen käyttö sekä tarve ovat varmasti muuttuneet erilaisiksi ajan kuluessa. Nykyaikana osa ihmisistä saattaa kokea, että Aallon suunnittelemat tilat eivät ole kovin käytännöllisiä tai niissä on puutteita, verrattuna nykyaikaisiin moderneihin rakennuksiin. Tutkimuksessa mukana olevat tilat ovat kaikki vanhoja rakennuksia, joten tutkittiin, miten nämä toimivat nykyaikana. Minkälaisia mahdollisuuksia tai vastaavasti haasteita nämä tilat asettavat kahvilaliiketoiminnalle.

Vain yksi kolmesta tutkimuksen tiloista on alun perin suunniteltu kahvilakäyttöön, mutta kaksi muuta tilaa on myöhemmin muunneltu kahvilakäyttöön soveltuviksi. Joten myös se asettaa kahvilaliiketoiminnalle omat haasteensa, mutta varmasti myös mahdollisuutensa. Opinnäytetyöllä haluttiin lähteä selvittämään vastauksia seuraaviin kysymyksiin;

- Kokevatko työntekijät sekä asiakkaat kyseiset kahvilat toimiviksi/käytettäviksi?
- Millaisia haasteita ja mahdollisuuksia tilat tuovat kahvilatoiminnalle?

Näiden kyseisten tilojen yksityiskohtia ei pystytä muuttamaan, sillä monet näiden kahviloiden tiloista ovat jollain tavalla suojeltuja kohteita, mutta tutkimuksen poh-

jalta voitaisiin tiedostaa tiloihin liittyvät mahdollisuudet ja haasteet sekä pohtia olisiko niihin mahdollista löytää joitain muita ratkaisuja tai voitaisiinko näistä tuloksista oppia jotain mahdollisesti tulevaa varten.

Työ on haluttu rajata nimenomaan Alvar Aallon suunnittelemiin tiloihin, jotta voidaan perehtyä hänen tyyliinsä suunnitella tiloja. Työ on myös rajattu kolmeen kahvilaan niiden tavoitettavuuden johdosta. Kolmesta erilaisesta eri vuosikymmenillä rakennetusta tilasta on mahdollista saada kuvailevaa tietoa tutkitusta ilmiöstä. Nämä kyseiset kahvilat valikoituivat tutkimukseen aikaisempien kokemusten sekä vierailujen kautta, sekä niiden sijainti oli tutkijan näkökulmasta helposti saavutettavissa.

2.3 Tutkimusote ja -menetelmät

Tutkimus kohdistuu aina jonkinlaiseen ilmiöön. Ilmiötä voidaan tutkia ja tarkastella erilaisista näkökulmista. Tutkimusilmiö muutetaan tutkimusongelmaksi, josta sitten muodostetaan tutkimuskysymys tai tutkimuskysymykset. Näihin kysymyksiin pyritään saamaan vastaus erilaisia menetelmiä käyttäen. Opinnäytetyön alkupuolella on hyvä heti selvittää millä tutkimusotteella lähtee opinnäytetyötä tekemään. Tutkimusote jaotellaan yleensä karkeasti kahteen ryhmään, laadulliseen (kvalitatiiviseen) sekä määrälliseen (kvantitatiiviseen) tutkimukseen (Kananen 2014, 31 & 51). Tässä tutkimuksessa tutkimusotteeksi on valittu laadullinen ote, sillä tutkimuksessa tutkitaan pääasiassa ihmisiä sekä heidän kokemusmaailmaa ja heidän kokemusten pohjalta pyritään hahmottamaan tilojen käytettävyyttä. Sekä ilmiöstä, jota tutkitaan ei ole saatavilla paljonkaan tietoa. Alla esitellään tarkemmin, mitä laadullinen tutkimusote tarkoittaa tässä tutkimuksessa.

Laadullinen tutkimusote

Laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään ilmiötä sekä sen tekijöitä ja näiden välistä suhdetta. Tutkimus tuottaa selityksen käytännöstä eli empiriasta. Laadullista tutkimusta käytetään monesti silloin, kun ilmiötä ei tunneta kovin hyvin tai sitä selittäviä teorioita ei aikaisemmin ole. Laadullinen tutkimus vastaa peruskysymykseen eli *Mistä*

ilmiöstä on kyse? Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole yleistäminen kuten määrällisessä. (Kananen 2014, 56 & 60).

Usein laadullisissa tutkimuksissa käytetäänkin tiedonkeruumenetelmänä teemahaastattelua, joten nimensä mukaisestikin on laaja-alainen eikä niin tarkasti kohdennettu. Laadullinen tutkimus antaa hyvin toteutettuna monipuolisen kokonaiskuvan aiheesta. Se tarjoaa perustan luoda uusia teorioita sekä malleja tai kehittää jo olemassa olevia. Laadullisessa tutkimuksessa aineistona voi olla mitä tahansa, mikä liittyy kyseessä olevaan tutkittavaan ilmiöön. Onnistuneen haastattelun jälkeen tutkimuksen seuraavassa vaiheessa on saadun aineiston käsittely, sen analysointi sekä tutkimusongelman ratkaisu. Pääsääntönä on myös pidetty, että mitä vähemmän aiheesta tiedetään ennestään, sitä todennäköisemmin valinta olisi kvalitatiivinen tutkimus (Kananen 2014, 63 & 61-66).

Tämän työn tutkimusote on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Aihetta ei juurikaan ole aikaisemmin tutkittu, joten tietoperustaa tai teoriaa aiheesta ei ole paljontaan saatavilla. Laadullinen tutkimusote sopii työhön hyvin, sillä tutkimuksessa tutkitaan otannan kokemuksia ja tuntemuksia siitä onko nämä kyseiset tilat käytännölliset ja toimivat. Kuten *Puusa ja Juuti (2020)* kirjassaan *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* kertovat luvussa kaksi; ”*Laadullisen tutkimuksen keskeinen ominaispiirre on, että se perustuu ihmisten subjektiivisten kokemusten ja näkemysten tarkasteluun. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkasteltava muun muassa teorian, empirian ja käytännön yhteyttä.*”

Aineistonkeruumenetelmät

Tutkimukseen valittu aineistonkeruumenetelmä on teemahaastattelu, jota hyödynnettiin sekä kahvilantyöntekijöiden kanssa että asiakkaiden kanssa. Haastatteluja oli kaksi erilaista haastattelua, sillä tieto, jota näiltä otantaryhmiltä tarvittiin, oli erilaista keskenään. Helpoin tapa saada juuri oikeaa informaatiota oli eritellä nämä ryhmät keskenään. Työssä käytettiin myös havainnointia yhtenä tiedonkeruumenetelmänä. Havainnoimalla kahviloita sekä ihmisten toimintaa näissä paikoissa, saadaan paljon informaatiota.

Tämän tutkimuksen aineistonkeruussa hyödynnetään siis sopivassa suhteessa kahta erilaista menetelmää: haastattelua sekä havainnointia. Nämä menetelmät yhdessä tarjoaisivat sellaista informaatiota, kuin tällä tutkimuksella haluttiinkin löytää.

Ensimmäisenä kartoitettiin Alvar Aallon suunnittelemaa kahviloita sekä hänen tiloihinsa myöhemmin perustettuja kahviloita. Kriteereitä, joilla kahviloita tutkimukseen lähdettiin etsimään olivat, että tilat ovat Aallon suunnittelemat, kahvilat olisivat tarpeeksi lähellä Keski-Suomea, jolloin havainnointi onnistuisi helpommin sekä haluttiin että kahvilat ovat erilaisia keskenään. Nettiä tutkiessa ja erilaisia kahviloita selatessa nämä sopivat kahvilat löytyivät, varmistettiin että haluaisivatko kyseiset kahvilat olla osana tutkimusta. Kahviloiden suostumuksen jälkeen voitiin tutkimusta alkaa suunnittelemaan yksityiskohtaisesti. Kun tarvittava teoria osaaminen ja alkutiedot olivat hankittu, lähdettiin suorittamaan tutkimusta. Tutkimuksessa hyödynnettiin sekä haastattelua sekä havainnointia aineistonkeruumenetelmänä.

Havainnoinnissa sekä haastattelussa hyödynnettiin soveltaen myös käytettävyyskyselyä (ks. Kuvio 5.), tämän pohjalta oli helpompi miettiä, mitä tietoa tarvittaisiin ja muodostaa haastattelu kysymyksiä ja teemoja. Käytettävyyskyselyä käytettiin siis pohjana aineistonkeruun suunnittelussa. Myös havainnoinnin aikana pyrittiin kiinnittämään huomiota näihin kyselyssä esille tulleisiin seikkoihin.

Kun aineistoa kerättiin, haastateltiin yhteensä 12 ihmistä. Jokaisesta kahvilasta haastateltiin yhtä henkilökunnan jäsentä sekä jokaisesta kahvilasta saatiin kolme asiakas haastattelua. Kahviloiden työntekijät löydettiin ottamalla yhteys kahvilaan, ja kertomalla heillä tulevasta tutkimuksesta. Nämä työntekijähaastattelut suoritettiin puhelimitse, Cafe Alvar poikkeuksena, jossa haastattelu käytiin tekemässä paikan päällä kyseissä kahvilassa. Kahvilan asiakkaat löytyivät Facebookista, tuttavapiiristä, sekä Kinkamon Aallosta saimme muutamien sopivien haastateltavien yhteystietoja. Kaikki haastattelut tehtiin 14.10-28.10 välillä, eli melko ripeällä aikataululla.

Molemmat havainnoinnit Cafe Alvarissa sekä Säynätsalon Town Hall Cafe & Bakeryssä käytiin tekemässä viikolla 44 peräkkäisinä päivinä. Kolmatta kahvilaa ei

päästy tällä kertaa havainnoimaan tutkimukseen liittyen, mutta Kinkamon Aaltoa havainnoitiin takautuvasti, sillä tutkija on käynyt myös siellä aikaisemmin asiakkaana.. Kahviloissa vietettiin aikaa noin pari tuntia yhdessä kahvila. Kahvilassa käyntien aikana kerättiin havaintoja kahvilaan saapumisesta aina kahvilasta poistumiseen saakka. Kahvilassa tehtiin havaintoja itse tilasta sekä tilassa toimisesta asiakkaan näkökulmasta sekä työntekijöiden tarkkailua.

Haastattelu

Haastattelu sopii tiedonkeruumenetelmäksi erityisen hyvin silloin kuin, tutkitaan ihmisten mielipiteitä, ajattelua käyttäytymistä tai ilmiötä. Haastattelumuotoja on olemassa monia erilaisia, joista vain yksi esimerkki on nyt käytetty teemahaastelu.

Haastattelu on yksi yleisimmistä tiedonkeruutavoista. Perusideana haastattelussa on, että haastateltavalta ihmiseltä halutaan jotakin tietoa, joka jollain tavalla koskettaa hänen elämäänsä. Parhaimmillaan haastattelusta saadaan perusteellista tietoa, mutta haastattelu voi jäädä hyvinkin pintapuoliseksi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Haastatteluja on mahdollista tehdä paikan päällä tai vaihtoehtoisesti esimerkiksi verkkohaastatteluna. Verkkohaastattelun etu on, että haastattelija ei tarvitse matkustaa haastateltavan luokse, jolloin ei synny mahdollisia matkustuskuluja. Verkkohaastattelun huono puoli on, että haastateltavan kehonkieli on näin hankala havaita eikä haastateltavaa voi havainnoida. Haastattelut ovat hyvä myös taltioida esimerkiksi äänittämällä, jotta haastattelu olisi sujuvampaa sekä nauhaan voidaan palata literoinnissa ja jos sieltä halutaan tietoja varmistaa. Haastattelun alussa on syytä kertoa vielä tutkimuksen tavoitteet sekä tehdä haastateltavalle selväksi, että haastattelu on luottamuksellinen. (Kananen 2014, 80-83).

Haastattelut voidaan jakaa lomakehaastatteluihin, teemahaastatteluihin sekä syvähaastatteluihin. Lomakehaastattelu ei oikeastaan kuulu kvalitatiivisen tiedonkeruumenetelmiin, mutta se on kuitenkin haastattelu. Lomakehaastattelussa vastausvaihtoehdot on etukäteen määrätty. Teemahaastattelu tarkoittaa käytännössä kahden

ihmisen välistä keskustelua teema tai aihe kerrallaan. Tällöin tutkija on etukäteen miettinyt kyseiset teemat, joista keskustellaan. Syvähaastattelu on teemahaastattelua vapaampi, sillä siinä keskustellaan aiheesta ilman erillisiä teemoja. Monesti syvähaastattelusta käytetään myös nimeä avoin haastattelu (Kananen 2014, 83).

Teemahaastattelussa tarkoituksena on, että kun keskustellaan erilaisista aiheista teeman ympärillä voi esiin tulla tietoja, johon haastateltava voi tarttua ja muodostaa uusia jatkokysymyksiä ikään kuin lennosta uuden tiedon pohjalta. Näin tieto alkaa rakentumaan (Kananen 2014, 86). Haastatteluissa kysymykset ovat pääsääntöisesti kaikille haastateltaville samat, mutta haastateltava voi vaihtaa sanamuotoja eikä vastauksia ole sidottu vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltavat kertovat vastauksensa omin sanoin. Teemahaastattelun oletuksena, että haastateltavat ihmiset ovat kokeneet jonkin tietyn tilanteen. Oleellisinta teemahaastattelussa kuitenkin on, että liian yksityiskohtaisten kysymysten sijaan, haastattelu etenee keskeisten teemojen ympärillä hieman vapaammin keskustellen (Hirsjärvi & Hurme 2015, 47-48).

Avoimet kysymykset haastattelussa monesti antavat usein enemmän tietoa kysyjälle kuin suljettu kysymys, johon on vaihtoehdot ennalta määriteltä. Avoimissa kysymyksissä on aina riski, että vastaaja lähtee sivuraiteelle ja tieto ei enää olekaan sitä mitä pyydettiin. Haastattelussa voidaan kysyä myös hypoteettisia kysymyksiä, esimerkiksi *"Mitä jos...?"* tai *"Entä jos...?"*. Näillä kysymyksillä saadaan tietoa asioista, joita ei ole tapahtunut. Haastattelussa tulisi välttää mahdollisuuksien mukaan itsestään selviä kysymyksiä sekä kysymyksiä, joihin voi vastata vain yhdessä sanalla, sillä näistä vastauksista ei välttämättä saa kovin paljon tietoa. Aina kysymyksiä miettiessä tulisi tutkijan pohtia mitä tietoa nämä kysymykset hänelle antaisivat, onko tieto sellaista, jota hän tarvitsee tai jolla hän saa vastauksia kysymyksiinsä. Tutkija ei myöskään ota kantaa haastateltavan vastauksiin, että haastateltavan henkilön vastaukset ovat hänen omiaan eikä haastattelija omilla vastauksillaan vaikuta niihin (Kananen 2014, 92-93 & 97).

Tämän tutkimuksen haastattelussa haastateltiin sekä kahviloiden työntekijöitä että asiakkaita. Molemmilla olivat erilliset haastattelut, sillä molemmat ryhmät katsovat

kahvilan käytettävyyttä hieman eri näkökulmista. Ensiksi täytyi miettiä, millaista tietoa tutkimuksessa halutaan saada, millaisilla kysymyksillä vastaukset saavutettaisiin (ks. Liitteet 1. ja 2.) Henkilökunnan haastatteluja suoritettiin puhelimen välityksellä sekä kasvokkain. Kahvilan työntekijöille lähetettiin kysymykset etukäteen luettavaksi.

Kahvilan asiakkaiden haastattelu suoritettiin myös puhelinhaastatteluin. Kahvila asiakkaiden saavuttamiseksi hyödynnettiin sosiaalista mediaa sekä tutkijan lähipiiriä, joka oli asioinut kyseisissä kahviloissa. Sosiaalisista medioista hyödynnettiin Facebookia, jossa etsittiin kyseisissä kahviloissa asioineita, jotka olisivat kiinnostuneita antamaan nopeaa haastattelua aikaisempaan kahvilakokemukseensa liittyen. Molemmissa haastatteluryhmissä saatiin lupa äänittää puhelut, jotka myöhemmin litteroitiin tekstiksi.

Havainnointi

Usein käytetään sanaa observointi, kun tarkoitetaan tilannetta, jossa tutkija tekee aktiivisesti havaintoja jossakin tutkimuskohteessa. Tästä voidaan kuitenkin puhua myös havainnointina. Kaikki ihmiset tekevät havainnointia päivittäin, vaikka siihen ei kiinnittäisi itse huomiota. Havaintoina voidaan pitää monenlaisia asioita, kuten esimerkiksi ympäristön kuuluvia ääniä, mitä tutkija näkee ympärillään tai hajuja, joita tutkimuskohteessa on. Havainnointikohteesta voidaan kerätä myös kuva- tai tekstimateriaalia. Kun tehdään tutkimushavaintoja, on havaintojen tekeminen usein rajatumpaa ja tietoista verrattuna arkipäiväiseen havainnointiin (Vilkkä 2006, 8-11 & 21).

Havaintoja tehdään usein aikaisemman olemassa olevan tiedon perusteella. Tähän tietoon nojaten kerätään havaintoja, joita vertaamme olemassa olevaan tietoon. Havainnot ovat ikään kuin eräänlaisia johtolankoja. Tieteellinen tutkimus perustuu poikkeuksetta luotettaviin havaintoihin, jotka ovat olennaisia ongelmanasettelun, tutkimusmetodien sekä teoreettisen viitekehyksen kannalta (Vilkkä 2006, 11-14 &). Havainnoinnista kertyy havainnoitsijalle paljon informaatiota, jota on mahdollista hyödyntää myös myöhemmissä vaiheissa, eikä pelkästään tutkimuksessa.

Havainnointi on yksi tieteellisen tutkimuksen perusmetodeista, jolla kerätään havainnointia tutkimuksessa. Havainnointi sopii tutkimusmenetelmäksi sekä määrälliseen että laadulliseen tutkimukseen. On olemassa erilaisia havainnointi tapoja, jotka jaotellaan karkeasti kahteen erilaiseen tyyliin: osallistavaan havainnointiin sekä tarkkailevaan havainnointiin. Tarkkailevassa havainnoinnissa tutkija ei osallistu tutkimuskohteen toimintaan, vaan nimensä mukaisesti tarkkailee toimintaa. Kun taas osallistuvassa havainnoinnissa tutkija esimerkiksi osallistuu tutkimuskohteen toimintaan etukäteen sovitulla aikajaksolla yhdessä muiden kanssa (Vilkkä 2003, 37-38 & 43). Havainnointi eli observoinnin avulla saadaan tietoa ihmisten toiminnasta ja tapahtumista. Havainnointia voidaan käyttää itsenäisesti tai jonkun toisen aineistonkeruu menetelmän lisäksi, kuten esimerkiksi täydentämään haastattelua. NykYTEknologia on tuonut myös erilaisia vaihtoehtoja helpottamaan havainnointia tai sen analysointia, esimerkiksi nykyaikana on mahdollista kuvata havainnointia videolle, jolloin videolle jäävät kaikki ilmeet sekä eleet, nauhan voi myöhemmin katsoa, Tämä on videoinnin etu, sillä havainnoitsija ei kuitenkaan aivan kaikkea ympärillä tapahtuvaa pysty yhdessä hetkessä havainnoimaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Havainnointi suoritettiin suorittamaan Café Alvariin sekä Säynätsalon kunnantalolla, Kinkamon Aallossa ei havainnointi voitu tutkimuksen tiimoilta valitettavasti suorittaa, sillä koronan takia tämä on auki ainoastaan tilauksesta, mutta Kinkamon Aaltoa havainnoitiin kuitenkin takautuvasti. Havainnoinnista ei etukäteen ilmoitettu kahviloihin vaan tutkija meni asiakkaaksi kahvilaan ja samalla tarkkaili ja tutkaili, mitä ympärillään tapahtui. Kahvilassa vietettiin aikaa samalla kuitenkin keräten informaatiota ympäriltään. Havainnoinnin yhteydessä otettiin myös havainnollistavia kuvia kahvila-tilasta. Havainnoitavia asioita oli muun muassa oliko kahvilaan helppo löytää perille, näkyikö tilassa Alvar Aalto, aiheuttaako tila jotakin haasteita työntekijöille tai asiakkaille sekä onko tilassa helppo kulkea ja liikkua. Havaintomuistiinpanot kirjattiin mukana olleelle kannettavalle tietokoneelle.

Analyysimenetelmät

Aineiston keräämisen jälkeen perehdyttiin kerättyyn aineistoon ja löydettiin aineistosta vastauksia tutkimuskysymyksiin. Joissain tapauksissa, kun aineistoa on paljon,

on sitä syytä tiivistää, ennen kuin siitä tehdään varsinaiset johtopäätökset. Näin aineistosta löydetään ydinasiat helpommin (Kananen 2014, 106-107).

Jos haastattelu on sähköisessä muodossa, se täytyy litteroita luettavaan muotoon. Litterointi tarkoittaa yleensä haastattelujen kirjoittamista kirjalliseen muotoon, esimerkiksi tehdään haastattelu, joka nauhoitetaan nauhurille tai videolle, minkä jälkeen haastattelu litteroidaan eli kirjoitetaan kirjalliseen muotoon ääninauhalta, jotta sitä voidaan käsitellä helpommin. Litterointi pyritään suorittamaan mahdollisimman tarkasti, mutta kyseinen työvaihe on melko hidasta. Litteroinnissakin on olemassa erilaisia tarkkuustasoja, joita voidaan käyttää. Sanatarkassa litteroinnissa kerrotaan kaikki äännähdykset, eleet ja äänenpainot, jotka haastateltava on haastattelun aikana päästänyt. Yleiskielisessä litteroinnissa teksti on muutettu yleiskielelle, jos haastateltava on puhunut vahvasti jotain murretta, lisäksi poistettu puhekielen ilmaisut. Propositiotason litteroinnissa kirjataan ylös vain haastattelun ydinsisältö ylös (Kananen 2014, 108-109).

Tämän tutkimuksen kaikki haastatteluaineistot on ensimmäiseksi litteroitu tekstimuotoon, jolloin sitä on ollut helpompi myös käydä läpi ja tulkita. Haastatteludatan analysointiin käytettiin teemoittelua, sillä haastattelut, jotka suoritettiin, olivat teemahaastatteluita. Teemoittelu on luokittelun ja kvantifioinnin eräänlainen yhdistelmä, mutta siinä hyödynnetään myös koodauksen analyysikeinoja. Teemoittelussa jokaisen teeman kohdalle kootaan haastatteluissa teemaan liittyvät kohdat sekä niiden tiivistelmät. Teemoittelussa voidaan käyttää myös suoria tekstisitaatteja vastaajien antamista haastatteluista (Kananen 2008, 91).

Teemoittelun valitseminen analyysimenetelmäksi tuntui järkevältä ja luonnolliselta jatkumolta teemahaastattelulle. Teemoittelun avulla kerätystä haastattelumateriaalista voidaan myös helpommin löytää mahdolliset samankaltaisuudet sekä sitä on mahdollisesti helpompi tulkita, kun saatu tieto kerätään yhteen teemoittain. Teemat johdettiin tutkimuskysymyksistä sekä tutkimusaineiston perusteella esiin nousseista aiheista. Teemoittelussa siis yhdistettiin aineistot, ja sen kokonaisuuden pohjalta katsottiin, mitkä olisivat sopivat teemat.

Analysoinnilla tarkoitetaan havainnoinnin yhteydessä ryhmittelyä ja niiden yhdistämistä eräänlaisiksi johtolangoiksi, joista voidaan tehdä tulkintaa. Havaintojen yhdistäminen tapahtuu niin, että havainnoista etsitään yhdistäviä tekijöitä esimerkiksi kahviloiden välillä. Kun löydetään yhteisiä nimittäjiä kahviloiden välillä, muodostuu siitä sääntö, joka pätee koko tutkimusaineistossa. (Vilkka 2006, 81-82). Näin toimittiin myös näiden kahviloiden havainnoinnin kanssa. Havainnoinnin aikana yritettiin kirjata muistiin kaikki oleellinen tieto. Näiden kahden kahvilan välillä olevat yhteiset tekijät pyrittiin löytämään ja luomaan sääntöä. Sääntö olisi sitä vahvempi, mitä useampi havainnointikohde sitä olisi varmentamassa, mutta se toimii myös näillä kahdella kahvilalla, sillä näitä sääntöjä tukemassa oli myös kerätyt haastattelut. Toki kahviloista havainnointiin myös paljon sellaista, jota ei esiintynyt kuin toisessa kahvilassa.

Havainnointiaineistolla pyrittiin myös täydentämään ja todentamaan haastattelemalla saatuja tietoja kahviloista sekä jo olemassa olevaa teoriaa. Haastattelemalla kahvilan työntekijöitä sekä asiakkaita saatiin tietynlaista dataa ja jo näiden perusteella voitiin tehdä johtopäätöksiä, siitä onko kahvila toimiva. Tähän kun lisäsi vielä havainnoinnin kahviloissa, on tieto myös luotettavampaa, sillä sitä tutkittiin monesta eri näkökulmasta.

3 Alvar Aalto

Alvar Aalto (1898-1976) kuuluu kansainvälisesti tunnettuihin arkkitehteihin, joiden nimi mainitaan arkkitehtuurin modernismin tärkeimpien edustajien joukossa. Hänen suunnittelutöitään löytyy Suomen lisäksi Yhdysvalloista sekä muualta Euroopasta (Viljo, 2016.)

Aalto valmistui vuonna 1921 Teknillisen korkeakoulun arkkitehtuurilinjalta ja hänestä tuli arkkitehti. Opinnot hänellä kesti noin viisi vuotta, mutta niihin vuosiin mahtuikin kaikenlaista, esimerkiksi hänen ensimmäiset suunnittelutyönsä ja kosketus kotimaiseen ja ulkomaiseen kulttuurielämään. Näiden vuosien aikana oli myös

Suomen sisällissota, mikä hetkellisesti keskeytti hänen opintonsa muutamaksi kuukaudeksi (Schildt 2007, 137).

Aalto aloitti ensimmäiset arkkitehtiprojektinsa pienillä muutostöillä jo opiskeluaikanaan. Hän muun muassa korjasi vanhempiensa kotia vuosina 1918-19. Alvar muutti talossa huonejärjestyksen kokonaan sekä piirsi taloon lisäksi eteiskuistin. Talo ehos- tettiin ulkopuolelta uudelleen laudoittamalla sekä tervaamalla seinät ruskeiksi. Suu- reksi pettymykseksi sade kuitenkin huuhtoi tervan pois ennenkuin se ehti edes kui- vua. (Schildt 2007, 160 & 161).

Alvar Aalto osallistui uransa alkuvuosina lukuisiin arkkitehtikilpailuihin niin koti- maassa kuin kansainvälisestikin, mutta aina niistä ei poikanut haluttua menestystä. Huonekalut ovat Aallon kehityshistoriassa tärkeitä virstanpylväitä, ne ratkaisivat hä- nen talousongelmansa ja avasivat hänelle tietä kansainvälisillä markkinoilla, sillä hu- onekaluja on helpompi kuljettaa ja esitellä näyttelyissä rakennuksia (Schildt 2007, 332).

Lopullisen läpimurron Aalto teki vuonna 1932, jolloin Paimion parantola voitiin avata käyttöön. Parantola oli valtava sekä rohkea rakennus ja keräsi huomiota kansainväli- sesti jo rakennus vaiheessa. muun muassa Efraim Lundmark, vuoden 1932 Pohjois- maisten rakennuspäivien ruotsalainen osanottaja, kirjoitti seuraavaa: ”Se mitä Aallon parantolakompleksista on tähän mennessä nähty, tuntuu koko Pohjolassa ainutlaa- tuiselta, ja minä rohkenen sanoa, että Aallon mukana Suomen arkkitehtuurin histori- assa on alkanut aivan uusi vaihe.” (Schildt 2007, 340).

Yksi tärkeä tapahtuma oli 1935 sisustus- ja myyntiliike Artekin syntymä. Aalto piti Lontoossa huonekalu näyttelyn vuonna 1933, minkä jälkeen myynnissä tapahtui hämmästyttävää nousua. Pian tämän jälkeen huomattiin, että silloinen tuotanto ei riittänyt toimittamaan tarpeeksi suuria toimituseriä. Monen mutkan kautta Alvar Aalto sekä Aino Aalto, Maire Gullichsen ja Nils Gustav perustivat Artekin, joka oli kai- kille kolmelle hyödyksi. Ajatuksena oli, että he yhdessä perustaisivat yrityksen, jonka tarkoituksena oli järjestää taidenäyttelyitä ja myydä modernia kodinsisustusta sekä ennen kaikkea myydä Aalto-huonekaluja (Schildt 2007, 389-390).

Alvar Aalto meni Aino Marsion kanssa naimisiin, joka myöhemmin tuli tunnetuksi Aino Aaltona ja Alvarin ensimmäisenä vaimona. Arkkitehtuurissa Alvarin ja Aino Aallon yhteistyö oli niin saumatonta, että välillä oli jopa mahdotonta erottaa, mikä on kummankin panostusta työhön. Mutta Ainolla oli taideteollisuudessa selvästi ovat henkilökohtaiset tavoitteet sekä pyrkimykset, ja he jopa kilpailivat tässä keskenään. 1932 Aino sijoittui toiseksi Karhula-littalan kilpailussa ”Bölgeblick” puristelasisarjallaan. Seuraavana vuonna 1933 Alvar otti osaa Riihimäen lasitehtaan suunnittelijakilpailuun ja tällä kertaa sijoittuikin toiseksi ”Riihimäen kukka” teoksellaan. Nykyään tunnetuin Aallon lasiesine *Savoy*-maljakko on ensimmäisen kerran nähty jo 1936. Näiden maljakoiden valmistus sekä myynti väheni sodan jälkeen, mutta myöhemmin littala on aloittanut maljakoiden tuotanto uudelleen. (Schildt 2007, 410-412).

Aino Aalto menehtyi vuonna 1949. Ennen kuolemaansa hän niitti kiistatonta menestystä lasiesineillä, tekstiileillä sekä varsinkin sisustuksillaan. Eniten Aino lienee kuitenkin vaikuttanut heidän yhteiseen työhönsä toimimalla puolison kriitikkona, yhdessä he saattoivat keskustella projekteista ja mahdollisista ongelmista. Alvar luotti myös suuresti Ainon sanaan ja arvostelukykyyn (Schildt 2007, 617 & 622). Myöhemmin Alvar Aalto meni uudelleen naimisiin.

3.1 Alvar Aalto Jyväskylässä

Jyväskylästä muodostui Aallon uran ensimmäinen tukikohta. Hänen ensimmäinen arkkitehtuuritoimistonsa ”Arkkitehtuuri ja monumentaalitaiteen toimisto Alvar Aalto”, sijaitsi Jyväskylässä ja hän suunnitteli kasvavaan pikkukaupunkiin useita rakennuksia. (Viljo, 2016.)

Tunnetuimpia Keski-Suomessa sijaitsevia Aallon kohteita ovat muun muassa Säynätalon kunnantalo, Muuramen kirkko, Muuratsalon koetalo sekä seminaarimäen kampus alue. Näistä esimerkiksi Muuramen kirkko on peruskorjattu, jolloin se palautettiin alkuperäiseen asuunsa mahdollisimman tarkasti (Alvar Aallon pääkaupunki, n.d.). Jyväskylässä on edelleen vahvasti näkyvissä Aallon kädenjälki. Jotkut tulevat niitä jopa varta vasten Jyväskylään ihastelemaan.

Jyväskylässä on yksi suurimmista, ellei jopa suurin Alvar Aallon arkkitehtuuristen rakennusten esiintymä. Esimerkiksi Jyväskylän yliopiston kampusalue on erittäin vaikuttava kokonaisuus. Aallon suunnittelema kokonaisuus perustuu amerikkalaiselle campus-ajattelulle. Hän suunnitteli kampusalueelle muun muassa yliopiston päärakennuksen, ravintolana toimivan Lozzin sekä lyhdyn, urheiluhallin sekä uimahallin ja ylioppilastalon. Hän käytti monissa kohteissaan punatiiltä, kuten esimerkiksi näissä kampusrakennuksissa (katso kuva alta).

Kuvio 4 Seminaarimäen kampus (Alvar Aalto säätiö, n.d.)

3.2 Alvar Aallon suunnittelun periaatteet

Aallon työn yksi tärkeä osa-alue arkkitehtuurin lisäksi oli huonekalut sekä valaisimet. Aalto on kertonut, että suurin osa hänen huonekaluistaan syntyi niin, että hän oli suunnitellut rakennuksen, esimerkiksi Paimion-parantolan ja hän halusi tarjota rakennuksia ja käyttöesineitä, jotka ovat käytössä tarkoituksenmukaisia. Alvar Aalto suunnitteli siis Paimio-tuolin juuri Paimion parantolaan, kuten nimikin viittaa. Paimio-tuoli pyrkii olemaan, paitsi mukava sekä vartaloa myötäilevä istuin, myös Aallolle tyyppillisen persoonallisuushanteen välittäjä (Schildt 1997, 255).

Mikä on huonekalu? Kevyt, halpa, kaikkien kansaluokkien saatavilla oleva, helposti puhdistettava ja kestävä esine. Sen tulee yhdistää mahdollisimman suuri ja mahdollisimman helppo tekninen valmistus. (Schildt 1997, 255).

Aallon pyrkimys oli luoda luonnonläheistä ja ihmisen persoonallisuuden kehitystä edistäviä ympäristöjä. On vaikea vetää rajaa Alvar Aallon 1940- ja 1950-luvun arkkitehtuurissa mutta on selvää, että jotain tässä tapahtui. Kiinnostus standardisointiin, huonekalusuunnitteluun, tyyppitaloihin, tehtaina ja asuintoina toteutuvaan arkipäivän arkkitehtuuriin kasvoi. Jossain vaiheessa Aalto kuitenkin tajusi, ettei hän pysty maailmaa pelastamaan, joten hänellä olikin tapana vanhoilla päivillään sanoa ”*Maailma ei ole pelastettavissa, mutta esimerkkiä voi näyttää*” (Schildt 2007, 643-644 & 762).

Yksi hyvä esimerkki tästä on Säynätsalon kunnantalo, joka on tehty samoihin aikoihin. Aalto pysyi tässä uskollisena vanhalle näkemykselleen, jonka mukaan ”*ulkomailtakin lainattu aihe muuttuu suomalaiseksi, kun sen istuttaa riittävällä vakaumuksella tšekäläiseen maaperään.*” Aalto ei lähtenyt vaatimattomasti kunnantaloprojektiin mukaan. Maailman kauneimmassa ja kuuluisimmassa kaupungintalossa Sienassa on 16 metriä korkea istuntosali, joten Aalto ehdotti, että he rakentaisivat 17-metrisen. (Schildt 2007, 645).

Säynätsalon kunnantalossa Aalto oli selvästi laittanut pääpainon yksinkertaisuudelle sekä pienille vivahteille. Tämä näkyy myös materiaaleista, rakennuksen päämateriaalit olivat tiili, kivi, puu sekä kupari. Aalto onkin käyttänyt monissa rakennuksissaan punaista tiiltä. Aalto riemastui suuresti, kun hän löysi Bostonin läheltä tiilitehtaan, joka huhujen mukaan valmisti ”*maailman huonoin tiiltä*”, mutta Aalto itse oli asiasta aivan toista mieltä. Näissä tiilissä oli paljon väri vaihtelua keskenään aina kanariankeltaisesta mustaan asti. Samanlaisia tiiliä ei kuitenkaan suomeen Säynätsalon kunnantalolle saatu, vaikka aalto olisikin niin halunnut. Mutta Aalto kuitenkin löysi elävällisiä sekä käytettyjä tiiliä kyseiseen rakennukseen. (Schildt 2007, 646-647).

Aalto keräsi ulkomaan matkoiltaan sekä ympäriltään paljon vaikutteita, joita saattaa tarkka silmäisimmät havaita hänen töitään katsellessa. Tämä näkyy esimerkiksi hänen rakennuksissaan. Jos Aalto oli esimerkiksi pidempään ulkomailla, saattaa kyseiseen maan vaikutteita havaita seuraavissa hänen töissään. Aalto piti aina silmät avoinna ja tutkaili ympäristöään tietyllä tavalla.

Alvar Aalto on huolellinen mieltiessään pieniäkin yksityiskohtia arkkitehtuurisissa kokonaisuuksissaan. Hän otti huomioon myös esimerkiksi ikkunat ja sen, miten valo niistä tulisi rakennuksiin sisälle. Aallon tiedetään käyttävän paljon epäsuoraa valoa, niin rakennuksissa kuin itse valaisimissakin. Tämä on myös helposti havaittavissa, kun tuttii hänen suunnittelemaansa valaisimia. Lähes kaikissa hänen valaisimissaan valo kimpoaa erilaisista pinnoista, kerroksista tai esimerkiksi seinän kautta tehden siitä pehmeämmän ja miellyttävämmän silmälle. Hyvänä esimerkkinä voidaan mainita mm. Artekin *mehiläispesä* kattovalaisin, jota on edelleen saatavilla muutamassa eri värivariaatiossa.

4 Kahvilat

Suomessa juodaan kahvia hyvin paljon suhteutettuna väkilukuun. Paahdettua kahvia kulutetaan liki 10 kiloa henkeä kohden vuosittain. Suomalaiset kuuluvatkin maailman maihin, jossa kahvia juodaan kaikista eniten. Tyypillisesti suomalaiset juomat kahvin kotona, mutta myös kahvilat ovat suosittuja, varsinkin tapaamispaikkana. Yleisesti ottaen ajatellaan, että kahvilan ilmapiirin tulisi olla miellyttävä ja houkutteleva niin työntekijöille kuin asiakkaillekin. Kahvilaan täytyy olla helppo tulla sekä vastaanoton täytyy olla miellyttävä. (Lyon 2010, 27.) Yksinkertaisesti määriteltynä kahvila on eräänlainen ravintola, jossa tarjoillaan kahvila ja erilaisia välipaloja. Se on paikka, jossa voit rentoutua ja kokoontua ystävien kanssa tai vaikka lukea lehtiä (The difference between a coffee shop and a cafe, n.d.).

Nykyisen kahvilakulttuurin juuret suomessa johtavat aina 1800-luvulle. Helsinkiin perustettiin 1800-luvun puolessa välissä ensimmäiset kahvilat, jotka muistuttavat pal-

jon oman aikamme käsitystä kahvilasta. Kahviloissa istuskelu levisi erityisesti opiskelijoiden ja taiteilijoiden keskuudessa ja siitä tulikin osa kaupunkilaista elämäntapaa viimeisen kahvikiellon kumoutumisen jälkeen. Helsingin kahvilakulttuuri sai paljon vaikutteita Euroopasta, sillä Pietarin kautta muutti Suomeen sveitsiläisiä sokerileipureita. 1900-luvulla kahvilakulttuuri yleistyi ja levisi entistä vapaammin. (Tikka, Lappalainen ja Järvinen 2013, 9-11.)

1900-luvun alkupuolella kahvilat oli vielä jaettu ykkös-, kakkos- ja kolmosluokkaan. Kriteereinä tälle jaolle olivat kahvilan laatu ja aukioloajat. Ykkösluokan kahvilat saivat olla auki yhteen asti yöllä, kakkosluokan kahvilat puoleen yöhön ja kolmosluokan kahvilat vain ilta kymmeneen. Ykkösluokan kahviloissa oli myös pöytäliinat sekä paremmat kahvilat pyrittiin myös viilentämään koneellisesti ilmastoinnin avulla (Jaatinen 2006, 64).

Vuonna 1969 tapahtui suuri, kahvaelämään vaikuttava muutos, kun keskiolut vapautettiin Alkon tiskin takaa vapaaseen myyntiin. Tämän takia osa kahviloista muutettiin lähes pakon edessä keskiolutbaareiksi, sillä olut myi silloin paljon paremmin kuin kahvi. Kahvilakulttuurin uusi nousu alkoikin 1990-luvulla laman jälkeen, jolloin yrittäjät uskalsivat jälleen ottaa hieman suurempia riskejä ja panostaa seurustelunautintojen uudelleen kehittämiseen (Tikka ja muut.)

1990-luvulla suomeen saapuivat myös nettikahvilat, jotka mahdollistivat saman aikaisesti ystävien kanssa seurustelun virtuaalisesti sekä kahvilakokemuksen. Kahvilakokemus mullistui täysin, kun kahvilat alkoivat perinteisten kahvilatuotteiden lisäksi myymään asiakkaille netti-aikaa. (Jaatinen 2006, 110).

On olemassa lukemattomia erilaisia ja eri tyyliuuntia toteuttavia kahviloita. Eri maissa on hieman erilaiset kahvilatottumukset sekä -käytännöt ja tämän lisäksi on paljon erilaisia teemakahviloita. Suomessa olemme tottuneet pitkälti itsepalvelukulttuuriin kahviloissa, sekä niin sanottuun peruskahviin. Suomalainen ei välttämättä kaipaa kahviinsa mitään erikoista. Kun taas jos verrataan vaikka Ranskaa, siellä totuttu palvelukulttuuriin: on pöytiintarjoilu sekä erikoiskahveja.

Suomessa vallitsevaan kahvilakulttuuriin vaikuttaa varmasti paljo se suomaisten sisäänpäinkääntyneisyys sekä varovaisuus uusia ihmisiä kohdatessa. Suomessa olemme myös tottunut itsepalvelukulttuuriin, eikä sitä oudoksuta täällä lainkaan. Jokaisen maan kulttuuri ja tavat heijastuvat myös heidän kahvilakäyttäytymiseensä. Suomessa kahvilat ovat melko pelkistettyjä sekä kodinomaisen rentoja.

Tutkimuksessa esiintyvissä kahviloissa on paljon samaa, mutta samalla ne ovat hyvin eri tyyliä keskenään. Näitä kahviloita ehkä yhdistää se, että monet kahvilaan hakeutuvat ovat kiinnostuneet jollain tasolla Alvar Aallosta tai arkkitehtuurista, mutta ei tietystikään kaikki. Kinkamon Aalto on hieman sivummassa, joten kyseiseen kahvilaan hakeudutaan tarkoituksella. Kinkamon sijainti on keskellä luontoa, metsän ja järven äärellä rauhaisella paikalla. Kahvilassa näkyi vahvasti Aallon huonekalut sekä siellä pääsi kurkkaamaan pieneen makuukammariin, joka oli myös täynnä Aallon luo- muksia. Kahvila on selvästi sellainen, johon tullaan ihmettelemään Aallon käden jälkeä. Jos vertailu kohdaksi ottaa Café Alvarin, joka sijaitsee kaupungissa liki Jyväskylän yliopiston kampusta, jossa ympäristö ei ole yhtä seesteinen ja rauhallinen, johtuen kaupungin vilskkeestä.

Kahviloiden miljöö voi olla yksi kahvilan suurikin menestystekijä, esimerkiksi yksi Suomen kirjallisuuspitoisin kahvila lienee Helsingissä sijaitseva Cafe Aalto. Joka sijaitsee Akateemisen kirjakaupan yhteydessä Alvar Aallon suunnittelemassa rakennuksessa Helsingin keskustassa. Tämä paikka mahdollistaa kahvilanautinnon lisäksi uusien kirjanhankintoihin tutustumisen kahvittelun lomassa (Jaatinen 2006, 91).

Tutkimuksessa mukana olevilla kahviloilla on olemassa jonkinlainen historia ja siihen liittyy Alvar Aalto, tilan aikaisempi käyttötarkoitus sekä rakennuksen synty ja historia. Vaikka nämä on oikeita tapahtuneita asioita, voi niiden yhteydessä puhua tarinallistamisesta. *Kalliomäen* (2014) mukaan kyse on strategisesta muotoilusta, jossa tarinaa käytetään asiakaskokemuksen laadun kehittämiseen. Yrityksen toimintaa suunnitellaan tarinalähtöisesti, minkä tavoitteena on tuottaa asiakkailleen kokonaisvaltainen palvelukokemus sekä tuoda asiakkaille lisäarvoa. On olemassa erilaisia tapoja ja tasoja tarinallista palvelukokemusta, eikä kaikki tarinallistaminen välttämättä näy samalla tavalla. Joissakin kahviloissa tai ravintoloissa tarinallistaminen on viety hyvinkin

pitkälle, kuten esimerkiksi ravintola Haraldissa tai Järvisydämessä. Tarinallistamisessa kuitenkin usein yhdistetään faktaa sekä fiktiota.

Näiden tutkittavien kahviloiden kohdalla ei voi sanoa, että olisi kyse tarinallistamisesta, mutta kaikilla kahviloilla on oma erilainen historiansa, joka saattaa tavalla tai toisella vaikuttaa asiakkaiden kahvilakokemukseen jollain tavalla. Ihmiset saattavat kokea lisäarvoa kokemukseen tuovaksi esimerkiksi jonkin historiallisen paikan, rakennuksen suunnittelijan tai vaikkapa työntekijät.

4.1 Kahvilasuunnittelun periaatteet

Mikäli tila on toimiva, mahdollistaa se toiminnan kehittämisen ja on motivoiva. Mutta aina tilaa käyttävä taho ei ole mukana rakennuksen suunnittelu vaiheessa, mikä saattaa hieman vaikeuttaa myöhemmässä vaiheessa tilan käyttöä (Partanen 2003, 9-10).

Toimiva tila on määritelty seuraavalla tavalla: *rakennuksen, tilan, rakennusosan tai rakennustarvikkeen suorituskykyä kuvaa ominaisuus*. Toimivuusajattelu tarkoittaa menettelytapaa, jossa rakentamisen lopputuotteesta kuvataan valintavaiheessa sen käyttöaikaiset ominaisuudet. Tämä pakottaa asiakkaan miettimään jo suunnitteluvaiheessa, mitä hän todella tarvitsee. Tilatarpeita ei kuinkaan määritellä toimintojen kautta, jos hankesuunnittelussa ei ole tarpeeksi lähtötietoja tilavaatimuksista (Partanen 2003, 22 & 66). Toimivuusajattelun mallia voidaan hyödyntää, jos kohde on vasta rakennusvaiheessa.

Mitä eriskummallisempiin tiloihin on perustettu kahviloita tai pieniä elintarvikeyrityksiä. Tilan käyttötarkoituksen muuttamiseen liittyy paljon muuttujia, jotka eivät välttämättä ole niin yksinkertaisia. Joitakin tiloja voi joutua muokkaamaan paljonkin, ennenkuin ne ovat standardien mukaiset ja läpäisevät kaikki asetut vaatimukset. Helpommalla tietysti pääsisi, jos olisi jos rakennus vaiheessa mukana tekemässä valintoja, mutta tämä ei kovinkaan usein ole mahdollista. Kaikki tilat eivät sovellu yhtä hyvin kahvilatarkoitukseen, tilan muokkaamisesta huolimatta.

Kahvila on haastava tila, sillä sitä koskevat monet lait ja säännökset, jotka määrittävät sitä, millainen se saa tai millainen sen pitäisi olla. Monet asiat täytyvät ottaa tarkasti huomioon. Erilaisia säädöksiä ja lakeja on asetettu niin henkilökunnalle, tilassa toimimiseen kuin myös tilallekin. Esimerkiksi rakennusluupa määrittelee käyttötarkoituksen rakennukselle. Jos tilan käyttötarkoitus ei ole rakennusluvassa kahvilatoimintaa, on käyttötarkoitukseen mahdollista hakea muutos. Tämä muutos takaa sen, että kyseisessä tilassa on riittävä ilmanvaihto sekä riittävät tekniset valmiudet (Ruokavirasto, 2020). Lisäksi jos kahvilan yhteydessä on muita oheistoimintoja, kuten esimerkiksi alkoholin myyntiä, täytyy tämä ottaa erikseen huomioon tilojen vaatimuksissa.

Tilojen sijoittelussa tulisi ottaa huomioon niiden järkevyyden ja tarkoituksenmukaisuus. Tilojen tulisi olla riittävän suuret, jotta pystytään varmistamaan hyvä hygienia, jos käsitellään esimerkiksi raakoja sekä kypsiä elintarvikkeita samassa tilassa. On annettu myös määräyksiä siitä, että vesipisteitä tulisi tilassa olla riittävä määrä. Kahviloissa tarvitaan myös muun muassa riittävästi kylmätilaa, henkilökunnan tiloja, wc-tiloja, siivousvälineille säilytystilaa, sekä jätteen säilytystilaa (Ruokavirasto, 2020). Nämä kaikki tilat pitäisi erilaisine säädöksineen ottaa huomioon kahvila tilaa suunnitellessa sekä vielä sijoittaa loogisesti työskentelyn helpottamiseksi.

Tilasuunnittelun näkökulmasta järkevää olisi hyvä hyödyntää kaikki saatavilla oleva tila tehokkaasti. Esimerkiksi pöytiä ei kannata laittaa liikaa tai liian tiiviisti, jotta asiakkailla olisi mukavampi olla. (Lyon 2010, 60.) Myös pienemmillä yksittäisillä asioilla on tietysti suuri merkitys asiakas kokemukseen. Esimerkiksi jos pöydät ja tuolit ovat aivan eri tasossa keskenään voi asiakkaille jäädä kahvilasta toimimaton tai epäsiisti vaikutelma. Tärkein yksittäinen sisustuselementti kahvilassa on kuitenkin ikkuna. Ihmisten tarkkailu on niin merkittävä osa kahvilassa istumisen nautintoa, että ikkunapöydät täyttyvät aina ensimmäisenä (Jaatinen 2006, 62).

4.2 Käytettävyys tiloissa

Rakennusten toimivuuden arviointiin on yritetty kehittää erilaisia mittaus menetelmiä 1980-luvulta lähtien. Ehkä merkittävimpinä löyteinä pidetään POE-menetelmää (post-occupancy-evaluation) joka käytännössä tarkoittaa rakennuksen jälkiarviointia.

Menetelmän taustalla on rakennusalan suunnitteluratkaisuihin liittyvä päätöksen-
teon sattumanvaraisuus, verrattuna moneen muun alan systemaattiseen päätöksen-
tekoon. POE-arvioinnissa verrataan kyseisen rakennuksen ominaisuuksia annettuihin
tavoitteisiin, millainen rakennuksesta piti tulla. Käytettävyyttä tutkiessa voidaan hyö-
dyntää POE-menetelmää, mutta hieman eri näkökulmasta ja mukailten, sillä käytettä-
vyyttä tutkiessa kiinnitetään huomiota tilan käyttäjien kokemuksiin kyseisistä tiloista.
POE-menetelmässä korostuu enemmän käyttäjien suhde olemassa olevaan tilaan sen
mahdollisiin palveluihin. Tähän liittyy vahvasti myös se, että kuinka tilan käyttäjät ja
tiloissa toimivat organisaatiot, eli tässä tapauksessa kahvilat saavuttavat omat asetta-
mat tavoitteet mahdollisimman tehokkaasti (Kärnä & Nenonen 2011, 147-151). POE-
menetelmää käytetään siis jo valmiin rakennuksen arvioinnissa, millä tähdätään sii-
hen, että osattaisiin tulevaisuudessa rakentaa paremmin ja mahdollisesti ottaa huo-
mioon tiettyjä tarpeita tai mahdollisia epäkohtia aiempaa paremmin. Tällä menetel-
mällä siis tähdätään tulevaisuuteen (Preiser, Rabinowitz & White, 2015).

Käytettävyys on yksi rakennuksen tärkeimmistä, mutta usein myös unohdetuimmista
ominaisuuksista. Käytettävyden soveltaminen rakennussuunnittelussa on alkutaipa-
leella ja tulee kehittymään vielä hurjasti tulevaisuudessa, kun aiheesta opitaan lisää.
Tilojen suunnittelussa on muistettava, että pelkästään toiminnallisuuden lisääminen
tiloissa ei tarkoita automaattisesti tilojen käytettävyyden lisääntymistä. (Alexander,
2006). Voidaankin sanoa, että käytettävyys koostuu kaikesta siitä, mikä liittyy jollain
tavalla käyttäjän kokemukseen, kun hän on vuorovaikutuksessa jonkin palvelun, ra-
kennuksen tai ympäristön kanssa (Alexander, 2007.)

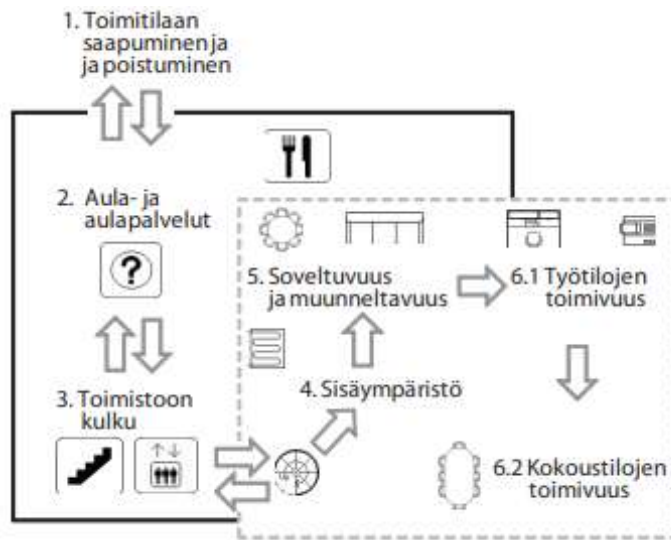
Käytettävyden tutkimiseen ei kuitenkaan ole yhtä ainoaa tapaa. Käytettävyyttä voi-
daan arvioida erilaisilla lomaketutkimuksilla tai esimerkiksi käytettävyyskatselmuk-
sella. Tilojen käytettävyyttä koskeva kirjallisuus monesti korostaa sitä, että käytettä-
vyyden erilaisia ominaispiirteitä tulisi tutkia monipuolisesti sekä käyttää monia erilai-
sia menetelmiä (Kärnä & Nenonen 2011, 147-151).

ISO 9241-11 on kansainvälinen standardi ja se on määritellyt käytettävyuden näin:
vaikuttavuus (*effectiveness*), tyytyväisyys (*satisfaction*) sekä tehokkuus (*efficiency*),

jolla tietyt määritellyt käyttävät saavuttavat määritellyt tavoitteet tietyssä ympäristössä” (Ainoa ym. 2007, 32). Vaikuttavuudella tarkoitetaan miten tarkoin ja täydellisesti käyttäjä saavuttaa tavoitteensa. Tehokkuus tarkoittaa tavoitteiden saavuttamista suhteutettuna käytettyihin resursseihin ja tyytyväisyydellä tarkoitetaan käyttäjän tyytyväisyyttä laitteen tai järjestelmän käyttöön, tyytyväisyyttä vuorovaikutuksen sujumuuteen ja sen tulokseen. Jos esimerkiksi kahvilatilasta löytyy vain yksi näistä ominaisuuksista, se ei vielä tee siitä käytettävää vaan se vaatii nämä kaikki kolme.

Tässäkin on kuitenkin huomioitava se, että jokainen ihminen tai ikäryhmä voi kokea yhden saman tilan todella monella eri tavalla. He voivat kiinnittää huomiota erilaisiin asioihin ja heidän odotuksensa ja vaatimuksensa tilan suhteen voivat olla hyvinkin erilaisia keskenään. Siksi kannattaakin miettiä jo tilaa rakentaessa ja suunnitellessa, että millaisella käyttäjä ryhmällä tila olisi suunnattu ja millaisia ihmisiä sen haluttaisiin houkuttelevan.

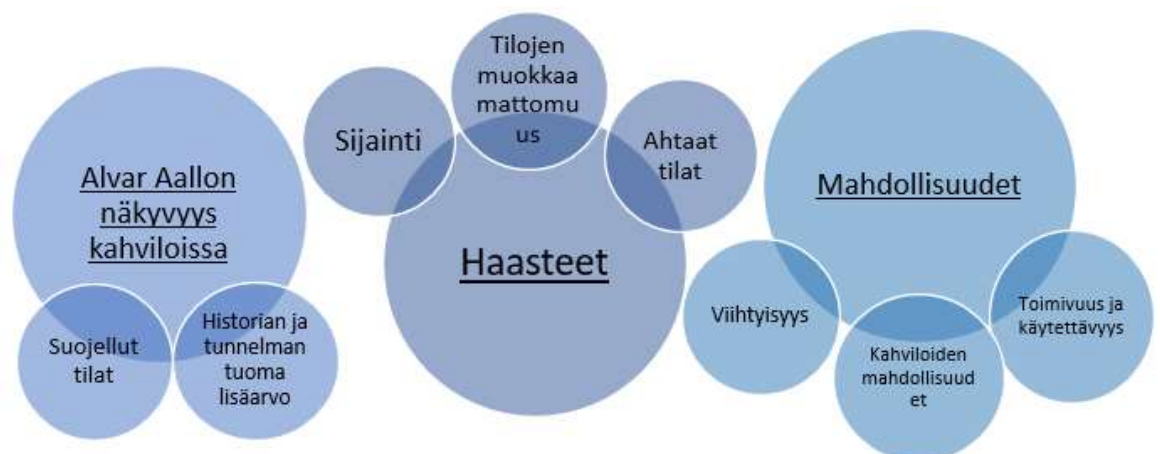
Kun tila on otettu jo käyttöön, kutsutaan tätä vaihetta käyttövaiheeksi. Käyttövaiheessa voidaan tehdä kyselyitä, joista voidaan johtaa johtopäätöksiä mittaamaan tilan/rakennuksen käytettävyyttä. Käytettävyysskysely voidaan jakaa kuuden eri käytettävyyss tekijän alle, jotka ovat: *Saavutettavuus (1)*, *Navigointi (2)*, *Ympäristö (3)*, *Sovellettuuus (4)*, *Viihtyvyyys (5)* ja *Palvelut (6)* (ks. Kuvio 5). Näitä tekijöitä tutkittaessa saadaan tietoa, josta hyötyy useampi osapuoli, esimerkiksi tilan suunnittelijat, kiinteistön omistaja sekä tilojen käyttäjät. Tässä työssä hyödynnettiin edellä mainittua käytettävyysskysely pohjaa, mutta kuitenkin tutkimus toteutettiin näitä hiukan mukaillen juuri omaan tarpeeseen sopivanlaisiksi (Kärnä & Nenonen 2011, 149-152).

Kuvio 5. Käytettävyys kyselyn rakenne (Kärnä & Nenonen, 2011.)

5 Tutkimustulokset

Tutkimuksen tuloksien analysoinnissa teemat jaettiin kolmeen isompaan teemaan, jotka ovat: Alvar Aallon näkyvyys kahviloissa, Haasteet ja Mahdollisuudet. Näiden teemojen alta löytyy kuitenkin vielä pienempiä teemoja selkeyden vuoksi. (ks. kuvio 6.) Alla näkyvässä kuvaajassa miten nämä alaotsikot jakautuvat isompien teemojen alle. Nämä teemat ovat johdettu käytettävyys kyselyn rakenteesta omaan tarpeeseen mukailten.

Kuvio 6. Teemat

5.1 Alvar Aallon näkyvyys kahviloissa

Suojellut tilat

Työntekijöiden haastatteluissa kävi hyvin nopeasti ilmi, että nämä kaikki kahvilat, joita tutkittiin, olivat jokainen jollakin tapaa suojeltuja kohteita, sillä näillä tiloilla on katsottu olevan kulttuurihistoriallista arvoa. Toisissa paikoissa säädökset olivat vielä tiukemman kuin toisissa. Yllättävää kuitenkin oli se, että työntekijät eivät välttämättä kokeneet tätä pelkästään huonona asiana. Toki se asettaa omat haasteet, pöytien paikkoja ei välttämättä pysty siirtämään tai lisäämään, jolloin asiakaspaikkoja voi olla rajallisesti, mutta työntekijät kertoivat, että olivat oppineet suojelumääräysten kanssa. He olivat kääntäneet sen myös jollain tavalla positiiviseksi, että kun tilaa ei voi muokata ei siihen tarvitse tuhata aikaa tai miettiä miten kahvilaa muutettaisiin/uudistettaisiin. *”Tavallaan se helpottaakin, että tää on tällein ja sillä siisti ei tarvitse sitä miettiä”*, kerrotaan Alvar Aalto -museon Cafe Alvarista.

Cafe Alvarista kerrottiin, että kahvilan puolella ei ole tehty muutoksia eikä sinne niitä saa edes tehdä, vaan kahvilatila on pidetty lähes muokkaamattomana 1970-luvulta saakka. He eivät kahvilaansa saa vaihtaa edes verhoja, eikä näkyvillä saa olla ylimääräisiä tavaroita, jotka eivät jollain tapaa aiheeseen liity tai kuulu. Säynätsalon Town Hall Cafe & Bakerista kerrottiin, että kahvilapuolen tilat puolestaan on remontoitu, mutta asiakkaiden puoli on vastaavanlaiset, mitä se ollut aikaisemmin, kun tila toimi osuuspankkina. Keittiönpuoli on täysin remontoitu, sillä ilman remonttia kahvilatoiminta tilassa olisi ollut mahdotonta.

Sen lisäksi, että näiden tilojen materiaaleissa ja tyyliässä oli selvästi nähtävissä elementtejä, joita Aalto tykkäsi käyttää, näkyi se myös suurissa ikkunoissa, valaisimissa ja huonekaluissa, jonka suuri osa asiakkaista oli myös laittanut merkille. Jokaisesta kahvilasta löytyi esimerkiksi Aallon valaisimia sekä hänen pöytiä ja tuoleja.

Historian ja tunnelman tuoma lisäarvo

Lähes kaikki haastatellut asiakkaat, jotka tunsivat rakennuksen historian etukäteen, kokivat että se rakennuksen historia tuo kahvilakokemukseen lisäarvoa jollakin tavalla. Asiakkaista vain kaksi yhdeksästä oli sitä mieltä, että se ei vaikuta heidän kokemukseen. Cafe Alvarin asiakkaat sanoivat seuraavalla tavalla: *“Kyllä se tuo paljonkin lisäarvoa kahvila kokemukseen, että tila on juuri Aallon suunnittelema. Varsinkin kun Aalto on Jyväskylän oma poika. Kahvilaa näyttää mieluusti myös vieraille, sillä on se erityisempi kuin mikään muu kahvila.”* Myös moni haastateltavista, jotka tunsivat rakennuksen historian, saapuivat rakennukseen ensimmäisen kerran juuri Alvar Aallon takia. Mutta on huomioitava myös se, että kaikki haastateltavat ei tunteneet rakennuksen historiaa sen tarkemmin.

Kinkamon Aallossa on todella selkeästi nähtävissä edelleen Aallon kädenjälki. Tiedetävästi osa huonekaluista on nimenomaan Kinkamon Aaltoa varten suunniteltu. Kahvilassa on myös pieni makuukammari, joka on alkuperäinen ja sitä pääsee katsomaan huoneen ovelta. Kinkamon Aallossa tuodaan Aalto hienosti esille, eikä häntä yritetä peitellä kyseisessä tilassa.

Asiakkaiden haastatteluista sekä havainnoinnista nousi myös esille, että Aallon arvokkuus näkyy myös tunnelmassa sekä palvelussa arvokkuutena ja esimerkiksi pöytiin tarjoilulla koettiin olevan yhteys Aaltoon. Kaikissa näissä kolmessa kahvilassa nimitäin tarjoillaan pöytiin, joka on pientä extraa totuttuun kahvilakäyntiin. Tutkijan havaintojen mukaan kahviloissa vallitsi jollain tapaa arvokas ja ”aaltomainen” fiilis, mutta tähän havaintoon voi vaikuttaa Aallon ja rakennusten historian tunteminen.

5.2 Haasteet

Sijainti

Mahdollinen haaste näissä kyseisissä kahviloissa on sijainti, sillä jokainen näistä kolmesta kahvilasta on hieman syrjässä kaupungin keskustasta. Yksi haaste voi olla asiakkaiden saaminen tai paikalle löytäminen. Näihin kahviloihin hakeudutaan eikä niinkään eksytä vahingossa. Varsinkin Kinkamon Aalto koki tämän heille haasteeksi, sillä

kahvilaan on vielä Varkauden keskustasta matkaa liki kymmenen kilometriä eikä kahvilalle pääse julkisia kulkuneuvoja käyttäen, joten oma auto on lähes pakollinen. Asiakashaastatteluissa kaikkien kolmen kahvilan kohdalla asiakkaat sanoivat, että kahvilaan kyllä löytää, kun tietää sen olemassaolon, mutta jos ei tietäisi mistä kahvilaa etsiä, niin ei välttämättä perille löytäisi. *”Paikkakuntalaiset löytävät, mutta turisteista en tiedä?”* *”Kahvilaan löytää helposti perille, kun tietää missä se on, mutta ehkä jokin suurempi kyltti ulkona voisi olla?”* Tässä voisi olla siis paikka kahviloilla tehdä itseään näkyvämmiksi.

Tilojen muokkaamattomuus

Yhtenä haasteena voidaan ajatella myös se, että tilaa ei voi muokata, vaikka haluaisi se tai helpottaisi tilassa työskentelyä jollain tavalla. Town Hall Cafe & Bakery toimii tiloissa, missä aikaisemmin on ollut osuuspankki. Kahvilan puoli on remontoitu, mutta ainoastaan entisöity saman näköiseksi, mitä se on ollut myös pankin aikoina. Kinkamon Aalto on suunniteltu virkamiesten viikonloppumajaksi, nämä seikat varmasti vaikuttaa tilan käytettävyyteen, sillä tiloja käytetään tällä hetkellä sellaiseen tarkoitukseen, johon niitä ei alun perin ole ollenkaan suunniteltu. Ei ole siis ihme, jos tilassa työskennellessä tuntuu, että asiat olisi voitu suunnitella tai toteuttaa eri tavalla. Jos ne tehtäisiin nyt, sillä Aalto nämä tilat suunnitellut alun perin toisenlaiseen tarkoitukseen. Tämä näkyy muun muassa siinä, kaikissa kolmessa kahvilassa on puutteita henkilökunnan tiloissa, kaikista kahviloista puuttuu esimerkiksi pukuhuoneet ja pukukaapit, sekä muuta henkilökunnan tila on vain vähän.

Kinkamon Aallossa sekä Cafe Alvarissa työntekijät kokivat myös, että keittiön puolella oli hieman haasteita. Näitä ongelmia ei Town Hall Cafe & Bakeryssä ollut, sillä siellä remontti oli suoritettu vasta muutamia vuosia sitten ja remontti oli tehty juuri kahvilaa varten. Kinkamon Aallossa kerrottiin, että laskutilaa oli rajallisesti ja sitä he välillä kaipaisivat lisää. Muutenkin tilat ovat rajalliset. Cafe Alvarissa keittiön puolella monia pieniä haasteita, esimerkiksi vanhat laitteet ja riittämättömät sähköt, jotka tullaan korjaamaan vuonna 2021 alkavan peruskorjauksen yhteydessä. Peruskorjauksen yhteydessä modernisoidaan keittiö, mutta asiakaspuoleen ei tulla koskemaan. Cafe Alva-

rista kerrottiin: *”Keittiön puolella tilaa on ihan hyvin, että tila on kuulemma suunniteltu kymmenelle ja meitä on siellä vain kolme, mutta pitkulainen muoto hieman hankaloittaa.”*

Yllättävää kuitenkin oli se, että haastatellut työntekijät kokivat suuremmaksi osaksi kahviloiden mahdolliset haasteet olevan henkilökunnan tiloissa sekä keittiön puolella, eikä niinkään asiakastiloissa, vaikka asiakkaille näkyvät ovat tarkemmin suojeltuja ja niissä on tarkemmat säännöt, jotka kieltää muutostyöt. Keittiön puolella muutoksia saisi tehdä. Näihin henkilökunnan tiloihin asiakkaat eivät luonnollisestikaan pääse, joten heidän näkökulma asiaan oli toisenlainen. Asiakkaiden mielestä tiloissa ei kuitenkaan ollut suurempia epäkohtia tai haasteita pienien mainittujen haasteiden lisäksi.

Ahtaat tilat

Cafe Alvarin asiakkaat olivat sitä mieltä, että ruuhka-aikaan kahvila on hieman ahdasta, varsinkin näin poikkeusaikana, kun suositellaan pitämään etäisyyttä toisiin asiakkaisiin. Varsinkin kun tila on pitkän ja kapean muotoinen, voi kahvilatila helposti tuntua ahtaalta. Tätä ehkä helpottaa hieman se, että kahvilassa on pöytiintarjoilu eikä asiakkaiden tarvitse itse kahvikuppien kanssa väistellä kahvilassa toisiaan. Myös henkilökunnan työskentely tiskin takana näyttää asiakkaiden mielestä sekä havainnoinnin perusteella ahtaalta tai hankalalta, esimerkiksi palvelutiskille ei mahdu kahta vitriiniä kunnolla vierekkäin, joten työntekijät joutuvat välillä puikkelehtimaan vitriinien välissä. Tämän myös työntekijä vahvisti hankaluudeksi, että välillä on ahdas liikua tiskin takana.

Town Hall Cafe & Bakeryssä haasteeksi asiakkaat kokivat sen, että kahvilatila on ikään kuin jaettu kahteen osaan. Osa erottaa toisistaan seinä, jonka molemmissa päissä on ovet, mutta tilan saa halutessaan myös eristettyä toisesta tilasta. Osa asiakkaista kokee hyvänä asiana sen, että toinen puoli on hieman rauhallisempi ja hiljaisena aikana ainakin siellä saa olla omissa oloissaan. Mutta osa asiakkaista kokee, että ylätasanne jää alatasanteen varjoon eikä se ole niin viihtyisä tai siihen ei ole niin paljon panostettu kuin paremmin näkyvissä olevaan osaan. Havainnoinnin aikana nämä samat

asiat kävivät ilmi mistä asiakkaat puhuivat, ylätasanne jossa aikaa vietettiin jäi hie-
man toisen puolen varjoon ja asiakastila tuntui jossain määrin ahtaalta, kun tilan kes-
kellä oli seinä ei toiselta puolesta nähnyt esimerkiksi kahvilan ovelle tai tiskille. Seinä
jakoi tilan kahteen pitkään ja kapeaan tilaan.

5.3 Mahdollisuudet

Viihtyisyys

Kaikkia kolmea kahvilaa pidettiin viihtyisänä sekä miellyttävänä asioida. Asiakkaat ku-
vailivat kahviloiden vallitsevaa tunnelmaa seuraavilla tavoilla: *”Kahvila on levollinen
ja tyylikäs.”* *”Tunnelma on hieno ja arvokas.”* *”Mukava tunnelma, mutta ei mitään
erityistä sanottavaa.”* *”Kahvilan tunnelma on kaunis ja harmoninen, esteettinen Aad-
tomainen tunnelma.”* Miten asiakkaat ovat kokeneet kahvilan tunnelman, vaikuttaa
varmasti monia asia kuten esimerkiksi, milloin he ovat siellä käyneet, onko silloin ol-
lut ruuhkaa vai hiljaisempaa sekä se mitä he ovat etukäteen tiennyt kyseisestä kahvi-
lasta tai rakennuksen historiasta. Mutta kaikkien asiakkaiden mielestä näissä tiloissa
oli hyvä, positiivinen vähintään *”mukava”* tunnelma.

Kahviloiden mahdollisuudet

Asiakkailta kysyttiin minkälaisia mahdollisuuksia he kokevat, että tila tuo kahviloille
sekä miten he kokevat tilan toimivuuden. Kinkamon Aallon asiakkaat olivat sitä
mieltä, että yksi suuri mahdollisuus on ympäröivä luonto. Kinkamo sijaitsee kauniin
Saimaan sekä havumetsän syleilyssä rauhallisella paikalla. Kahvila tila on itsessään
myös hyvin avata ja tilava mutta intiimi, joten tässä tilassa ei tule helposti ahtauden
tuntua. Tarvittaessa voidaan käyttää myös terassia tuomaan lisää tilaa. Aikaisempien
havaintojen perusteella kahvila on harmoninen ja tilassa olisi upea järjestää myös eri-
laisia tapahtumia, niin kuin siellä on nyt järjestettykin. Monia ihmisiä kiinnostaa myös
Kinkamon Aallon rakennus, sillä aikaisemmin se on ollut vain yksityiskäytössä eikä
sinne ole ulkopuoliset päässeet. Kun vierailuun on nyt mahdollisuus, moni tuli kahvi-
laan tämän takia.

Osa asiakkaista olisi jäänyt kaipaamaan kahvilaan jonkinlaista vitriiniä, mistä olisi voinut katsella tarjontaa, mutta Kinkamossa sellaista ei ollut, sillä heillä ei ole perinteistä linjastoa ollenkaan. Heillä oli vain lista, mistä asiakkaat tilasivat mitä kahvilasta halusivat. Eräs haastateltava toi myös ilmi sen, että kun rakennuksen historia tiedetään ja rakennus on Aaltojen suunnittele, asettaa myös se tietyn riman kahvilan palvelun suhteen. Asiakkaat arvostivat myös pöytiin tarjoilua ja se toi heidän mielestään kokemukseen lisäarvoa.

Town Hall Cafe & Bakeryssä puolestaan sekä työntekijä että asiakkaat kokivat samat asiat mahdollisuuksiksi. Säynätsalossa ei muita kahviloita, joten jos siellä kahvilaan haluaa mennä, niin tämä on ainoa vaihtoehto. Monet käyvät havaintojen mukaan täältä hakemassa myös paljon leipomo tuotteita kotiin, ilman että välttämättä kävisivät varsinaisesti kahvilla. Kunnantalolla järjestetään myös paljon tapahtumia, mikä näkyy puolestaan kahvilan asiakas määrissä. Myös kahvilan ulkopuolista tilaa olisi mahdollista hyödyntää terassina. Havaittiin myös, että kahvila on myös eri mallinen kuin esimerkiksi Cafe Alvar. Kun Cafe Alvar oli kapea ja pitkä niin tämä kahvila oli leveä ja lyhyt. Ongelmia palvelutiskin tai vitriinin mahtumista ei täällä ole. Kahvilaan on mahdutettu paljon vitriinitilaa ja tilaa muutenkin tiskin takana henkilökunnalla palveluasiakkaita. Asiakkaat pitivät myös siitä, että tuotteet olivat selkeästi ja hyvin esillä kahvilassa. Vitriini olisi täytetty mitä houkuttelevimmilla leipomo- ja konditoriatuotteilla. Tilassa olisi mahdollista korostaa vielä enemmän Aaltoa, sillä arkkitehti ei ollut niin vahvasti näkyvässä kuin kahdessa muussa kahvilassa, eräs asiakas ehdottikin seuraavaa: *”Tilassa kannattaisi korostaa Alvar Aaltoa, sekä markkinoinnissa ja mahdollisesti tuotteissakin. Brändätä vaikka oma Aalto leivos.”*

Cafe Alvarin tulevan peruskorjauksen myötä kahvilan yrittäjä on saanut lähes vapaat kädet keittiön suunnittelussa. Hän on saanut ehdotella ideoita, joita hänen mieleensä on tullut tilan uudistamisen. Tämän hän koki ehdottoman hyvänä asiana. Keittiö saadaan nykyaikaisemmaksi, mikä helpottaa työskentelyä tilassa.

Kahvila tila on melko pieni ja intiimi, mutta sopii loistavasti myös erilaisiin tapahtumiin ja haastattelussa kävikin ilmi, että kahvilassa monet tykkäävätkin järjestää pieniä juhlia, kuten syntymäpäiviä tai valmistujaisia.

Asiakkaat tykkäsivät erityisesti valaistuksesta ja isoista ikkunoista, joita valo pääsee hyvin kahvilaan sisään. Havainnoinnin perusteella tila on todella miellyttävä, eikä liian suuri. Jos tila on liian suuri ja hallimainen voi siellä helposti tulla kolkko vaikutelma, mutta tämä on pieni sekä tunnelmallinen. Kuten asiakas vastasi haastattelussa: *”Mahdollisuus on ainakin se, että tämä on selvästi erityislaatuinen kahvila ja nimenomaan Aaltoa. Kahvilassa on harmoninen ja esteettinen tunnelma.”* Kahvila on erityinen ja nimenomaan Aallon näköinen, sillä hän se on alun perin suunnitellutkin.

Havaintojen mukaan kaikkiin kahviloihin oli helppo saapua, mutta sijainniltaan ne ovat hieman haastavia. Kahviloiden ulkopuolella voisi olla enemmän mainostusta tai paremmat opasteita, jolloin ne huomaisi helpommin. Kahviloissa ei havaittu mitään suuria haasteita työntekijöiden eikä asiakkaidenkaan puolesta vaan homma näytti sujuvan hyvin. Keittiön ja henkilökunnan tiloista on mahdotonta tämän havainnoinnin perusteella täydentää kahviloiden työntekijöiden kertomaa, sillä niihin ei menty tai päästy havainnoimaan.

Toimivuus ja käytettävyys

Haastateltavilta henkilöiltä kysyttiin myös, että onko kahvila heidän mielestään toimiva. Kaikki 12 heistä haastatelluista oli sitä mieltä, että kahvilat ovat toimivia. Tätä mieltä olivat niin asiakkaat kuin työntekijätkin. Kellään asiakkaalla ei ollut pienistä kritiikeistä huolimatta mitään moitittavaa kyseisistä kahviloista. Kahvilat olivat toimivia asiakkaiden silmin. Myös kaikki työntekijät olivat samaa mieltä. Kahvilat on hyvin toimivia ja niissä pystyi hyvin pyörimään kahvilatoimintaa, vaikka tilaan ei välttämättä kahvilaa olisi suunniteltukaan.

Kinkamon Aalto summasi ajatuksiaan kahvilan toimivuudesta näin *”Nykyiset tilat koetaan kyllä sopiviksi kahvilaksi, ajatus oli mahdollisesti ensi kesän kahvilaa ajatellen, että ei tarjoiltais enää pöytiin vaan olisi jonkinlainen palvelutiski mistä asiakas saisi valita mitä haluaa. Tämä voisi toimia vielä joustavammin, kun pöytiin ohjaus ja tarjoilu.”* Säynätsalon Town Hall Cafe & Bakery kertoi, että heidän mielestään tilat sopivat tosi hyvin kahvilaksi, koska se on melko avonainen, eikä heillä ollut tilasta mitään

pahaa sanottavaa. Myös Cafe Alvar piti tilojaan toimivina ja kertoi suurimpien haasteiden olevan juuri siellä keittiön puolella, mutta muuten heidänkin mielestään tila toimii hyvin.

6 Johtopäätökset

Aineistoa kerättiin haastatteleamalla kolmen kahvilan työntekijöitä sekä asiakkaita. Lisäksi käytiin suorittamassa havainnointi Cafe Alvarissa ja Säynätsalon Town Hall Cafe & Bakerissa sekä takautuvasti Kinkamon Aallossa. Teemat joihin aineisto on jaettu ovat; Alvar Aallon näkyvyys kahviloissa, haasteet ja mahdollisuudet. Nämä teemat olivat jaettuna vielä kahdeksaan pienempään teemaan.

Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että kahvilat toimivat molempien osapuolien mielestä sekä havaintojen perusteella. Aina löytyy pieniä epäkohtia, mutta ei mitään suurempaa, joka vaikuttaisi suuresta kahvilan toimintaan. Tutkimuksesta saatu lopputulos oli kuitenkin odotetun kaltainen, mutta muutamia yllätyksiäkin tutkimuksessa tuli. Pääsääntöisesti asiakkaat kokivat tilat samalla tavalla ja samankaltaisia vastauksia tuli asiakkailta, joka olivat vierailleet samoissa kahviloissa.

Työntekijät kokivat asiakkaiden tilat toimiviksi eikä niissä ollut mitään suuria haasteita. Henkilökunnantiloissa sekä keittiössä oli hieman yllättäen suurimmat haasteet, joita kahvilasta löytyi. Esimerkiksi yhdessäkään kahvilassa ei ollut kunnollista pukuhuonetta tai pukukaappeja henkilökunnalla sekä säilytystilaa olisi kahviloissa voinut olla enemmän. Haasteet, joita oli, eivät kuitenkaan vaikuttanut kahvila toimintaan suuresti vaan ne oli jollain tavalla ratkaistu tai niiden kanssa oli opittu elämään.

Kahviloiden suojellut tilat nousivat esille haasteena sekä mahdollisuutena, jossain tilanteissa se on haitaksi, että tila ei ole muunneltavissa, mutta lähes alkuperäiset tilat ovat myös nähtävyys ja tuo monille lisäarvoa kahvilakokemukseen. Tämän tutkimuksen perusteella siis käy ilmi, että kyllä nämä tilat toimivat ja Alvar Aallon tilojen toimi-

vuus kahvilana on hyvä. Vaikka hänen rakennuksistaan saattaa löytyä arkkitehtuurisesti erilaisia ratkaisuja, on hänen tyyliensä kuitenkin sellainen, joka soveltuu moneksi, kuten tutkimuksen aikana saattoi huomata.

Näiden kahviloiden välillä havaittiin paljonkin samankaltaisuuksia, vaikka lähtökohdat näillä olivat erilaiset. Oikeastaan ongelmakohtat, joita työntekijät haastattelussaan mainitsivat, olivat hyvin samankaltaisia keskenään, mutta mikään kahvila ei ole ihan täysin ongelmaton, tai ei olisi mitään asiaa mitä ei voisi jollain tavalla parantaa. Asiakkaat kokivat myös, että kahvilatila on toimiva, sillä siellä pystyy harjoittamaan kahvilaliiketoimintaa ilman suurempia haasteita, joka näissä kaikissa kahviloissa kyllä toteutuukin.

Asiakashaastattelujen perusteella Cafe Alvar nousi ehkä näistä kolmesta kaikista ensiten esiin, sillä siellä Aalto on kaikista helpoiten havaittavissa. Tämä voi johtua siitä, että kahvila on kuitenkin Alvar Aallon -museon yhteydessä tai siitä että tämä oli ainut kolmesta kahvilasta, joka oli tarkoitukseensa suunniteltu. Kahvilassa on havaittavissa monia Aallon yksityiskohtia ja tekstuureja, joita hän tykkäsi käyttää, kuten esimerkiksi keraamiset sauvatiilet. Toki on hyvä miettiä myös, onko tähän kahvilaan hakeutuneet asiakkaat mahdollisesti olleet enemmän Aalto-tietoisia kuin satunnaiset kahvilavieraat.

7 Pohdinta

Tutkimuksessa tutkittiin, miten Alvar Aallon suunnittelemissa tiloissa olevat kahvilat oikein toimivat ja ovatko ne käytettäviä. Aihetta tutkittiin niin, että työntekijöiltä ja asiakkailta kerättiin haastatteluja ja niiden tueksi suoritettiin vielä Cafe Alvarissa sekä Town Hall Cafe & Bakeryssa havainnointia sekä takautuvaa havainnointia Kinkamon Aallossa. Havainnointi olisi suoritettu kaikissa kahviloissa tutkimuksen tiimoilta, mutta Kinkamon Aalto ei tänä kesänä avannut oviaan poikkeustilan vuoksi. Tutkimuskysymyksiä, joihin työllä lähdettiin hakemaan vastauksia, olivat että kokevatko työn-

tekijät sekä asiakkaat kyseiset tilat käytettäväksi sekä millaisia haasteita tai mahdollisuuksia kyseiset tilat tuovat kahvilatoiminnalle. Sekä miten toiseen tarkoitukseen suunnitellut tilat toimivat kahvilaympäristönä.

Kaikki tutkimuksessa olleet kahvilat sopivat kahvilatoimintaan mielestäni loistavasti, näistä tiloista ei edes huomaa sitä, että ne olisi suunniteltu alun perin toiseen käyttöön. Merkittävimpinä löytöinä voitaisiin mainita kaikista kahviloista löytyvän pieniä puutteita, mutta suurimmat haasteet kaikissa kahviloissa löytyvän henkilökunnan tiloista sekä keittiöstä asiakastilojen sijaan. Kuitenkin kaikki haastateltavat kokivat kahvilat toimiviksi, pienistä haasteista huolimatta.

Tutkimuksessa tuli muutamia asioita ilmi, jotka yllättivät tai niiden oletettiin tutkimuksen alussa olevan pienemmässä roolissa. Näitä olivat esimerkiksi, että niin moni asiakas koki rakennuksen historian tuovan paljon lisää kahvilakokemukseen. Ennakkoajatuksena oli, että varmasti se tuo kokemukseen lisäarvoa ainakin osalle asiakkaista, mutta kuitenkin melkein jokainen asiakas mainitsi sen ja kertoi sen olevan merkittävä osa kahvilakäyntiä. Myös useampi asiakas mainitsi, että heidän mielestään kahvilan tunnelmassa vallitsevan *”aaltomaisen arvokkuuden”*, mikä oli mielenkiintoinen yksityiskohta.

Yllätyksenä tuli myös, että vaikka asiakastiloja ei juuri voi muuttaa työntekijät, eivät välttämättä koe sitä esteenä tai suurena haasteena kahvilatoiminnalle, vaan he ovat keksineet keinot ratkaista mahdolliset hankaluudet jollain toisella tavalla. Mielestäni tämä kertoo hyvin siitä, että kahvilatilat ovat pitkään olleet hyvin monimuotoisia eikä ole tiettyä mallia minkälainen tilan pitäisi olla, vaan jokainen kahvila on omanlaisensa. Tietysti rakennusmääräykset ja muut rajoittavat asettavat omalta osaltaan tilan vaatimuksia, mutta muuten kahvilasta voi tehdä millaisen vain. Kahvilat ovat tiloina myös melko helposti mukautuvia, eikä ne välttämättä vaadi kovin paljon erikoisia tiloja tai laitteita.

Ennakkoajatuksena ehkä oli, että suurimmat haasteet liittyvät juuri siihen, että asiakastiloja ei voi muokata. Mutta työntekijät kuitenkin kertoivat kaikissa kolmessa kahvilassa, että suurimmat haasteet heidän tiloissaan löytyvä keittiöstä sekä erityisesti

henkilökunnan tiloissa. Vaikka henkilökunnantilat sekä keittiö on sellainen mitä on ainakin jonkin verran mahdollista muokata paremmin toimivaksi. Tämä oli kaikissa kolmessa kuitenkin yhdistävä tekijä.

Tutkimuksen aikana huomasi, että vaikka kaikki asiakkaat eivät olleet niin tietoisia kahvila rakennusten historiasta tai Aallon tuotannosta, oli havaittavissa kuitenkin jonkinlainen kunnioitus tai arvostus Aaltoa kohtaan niin asiakkaiden kuin työntekijöidenkin puolesta. Asiakkaat arvostivat sitä, että kahvilat oli pidetty mahdollisimman ennallaan ja että Aaltoa tuotiin esiin esimerkiksi juuri huonekaluilla ja erilaisilla valaisimilla. Asiakkaiden arvosta ja kunnioitusta kannattaisi mielestäni hyödyntää mahdollisuuksien mukaan enemmänkin kahvilatoiminnassa, sillä tällä alalla tarjonta on tällä hetkellä suurta.

Samoista kahviloista olisi luultavasti saatu hieman erilaisia tuloksia, jos tutkimus olisi tehty pelkästään esimerkiksi nuorille. Teini-ikäiset sekä nuoret yleensä arvostavat hieman eri asioita kahviloissa kuin vanhemmat ihmiset. Tässä tutkimuksessa oli mukana aika laajasti sekä opiskelijasta eläkeläiseen, joten ikähaarukka oli suuri. Toki on paljon ihmisiä, jotka eivät kiinnitä huomiota esimerkiksi arkkitehtuuriin tai heitä ei se kiinnosta. Mielestäni ei ole syytä olettaa, että kaikki olisivat samalla tavalla kiinnostuneita rakennetusta ympäristöstä.

Alvar Aalto oli havaittavissa kaikissa näissä kahviloissa arkkitehtuurisesti, kun myös sisustuksessa, mutta ehkä näistä kahviloista eniten Cafe Alvarissa. Siellä on esimerkiksi palvelutiskillä merkittävässä osassa sauvatiilet, joita Aalto tykkäsi paljon käyttää rakennuksissaan. Kaikissa kahviloissa oli hyödynnetty Aallon huonekaluja sekä valaisimia miellyttävällä tavalla. Vaikka tilat olivat vanhoja, oli ne silti moderneja ja tietyllä tapaa nykyaikaisia. Kaikissa kahviloissa oli suuret ikkunat, joista valo pääsee lipumaan kauniisti sisään sekä valaistus on miellyttävän pehmeä, mikä johtuu juuri siitä, että Aalto pyrki usein suunnittelemaan valaisimet niin, ettei silmiin tulisi suoraa valoa. Huonekaluissaan sekä rakennuksissa Aalto pyrki luonnonläheisyyteen ja hän halusi mahdollisimman paljon käyttää erilaisia luonnonmateriaaleja. Se huomattiin tutkimalla hänen tuotantoaan, esimerkiksi monet hänen huonekalut on tehty puusta sekä hän tykkäsi rakennusmateriaalina käyttää paljon kiveä ja tiiltä. Luonnonläheisyys ei

pelkästään rajoitu rakennukseen vaan miljöö voi olla osa sitä, mikä tulee parhaiten edukseen Kinkamon Aallossa, sillä rakennus sijaitsee upean luonnon syleilyssä.

Kahviloissa tila on käytetty mielestäni fiksusta eikä kahviloista löytynyt asiakastiloista ylimääräistä ”hukkatilaa”, toki ainakin Cafe Alvarissa pöytien paikkaakin määrittää esimerkiksi katosta matalalta roikkuvat valaisimet ja Kinkamon Aallossa suuret ras-kaat kalusteet seinien vieressä. Asiakastilat ovat siis hyvin hyödynnetyt kalusteiden osalta. Työntekijöiden itse kertoman mukaan kahviloissa ei toteudu kaikki vaatimukset keittiön ja henkilökunnan tiloissa, vaikka ne on määritelty pakollisiksi. Esimerkiksi vesipisteitä ei kaikissa kahviloissa ollut tarpeeksi sekä henkilökunnan tiloja kahviloissa myös laiminlyötiin esimerkkinä tämä pukuhuoneen puuttuminen.

Asiakkaat eivät asettaneet rimaa liian ylös sen suhteen onko tila toimiva, vaan heidän näkökulmastaan riitti, että tilassa voidaan suorittaa kaikki kahvilatoimintaan kuuluvat toiminnot sekä että kahvila tilana oli miellyttävä asioida. Mutta mitä muutakaan asiakas kahvilalta toivoisi. Näiden tilojen käytettävyyden arvioinnissa on mielestäni syytä ottaa huomioon, että kaikkiin käytettävyyden tekijöihin ei tiloissa ole voitu itse edes vaikuttaa, johtuen vanhoista tiloista. On aivan luonnollista, että esimerkiksi aivan luonnollista että vanhoissa pankintiloissa ei ole tilaa suurille varastotiloille tai isoille pukuhuoneille. ISO 9241-11 mukaan käytettävyyden jaetaan kolmen kategorian alle, vaikuttavuus, tehokkuus ja tyytyväisyys. Näiden tutkimuksien perusteella nämä kolme kriteeriä toteutuvat. Tila ja palvelu täytti asiakkaiden odotukset sekä asiakkaat olivat kokonaisuudessaan tyytyväisiä sujuvaan kahvilakokemukseensa.

Joissakin kahviloissa olisi voitu hyödyntää enemmän Aaltoa ja tuoda sitä selkeämmin esille, kuten esimerkiksi Säynätsalon Town Hall Cafe & Bakeryssä. Kahvila oli ihastuttava ja selvästi hieman erilainen kuin muut tutkimuksen kahvilat. Kahvilassa oli havaittavissa elementtejä kuten esimerkiksi huonekalut, jotka muistuttivat Aallostaa, mutta mielestäni siellä Aaltoa ei ollut haluttu tuoda sen enempää esille. Uskon, että kahvila oli aika paljon myös pitäjänsä näköinen. Toki itse tilaa ei ole mahdollista muokata, mutta ehkä jollain tavalla olisi kaivannut sinne Aaltoa lisää.

Kahvila haastatteluissa pohdittiin näin: *“Kahvilassa käydessä ei välttämättä ajatellut, että tämä on aaltoa. Kunnantalon puoli sekä kahvila jotenkin, erkaantuu toisistaan.”* *“Tilassa kannattaa korostaa Aaltoa, niin tilassa kuin markkinoinnissakin.”* Toki ei kaikki halua välttämättä korostaa Aaltoa, kahvila oli todella viehättävä nykyiselläänkin. Ajatuksen tasolla, siinä voisi olla vetovoimaa tietynlaisiin asiakkaisiin vieläkin nykyistä enemmän, jos Aaltoa tuotaisiin vielä nykyistä enemmän esille.

Kokonaisuudessaan haluaisin sanoa, että ainakin näissä kolmessa kahvilassa, joita tutkimuksessa tutkittiin, käytettävyys kahvilana oli hyvä tai ainakin riittävän hyvä, että tiloissa voitiin kahvilatoimintaa harjoittaa. Tiloista löytyi puutteita ja jokaisesta kahvilasta ovat hankaluutensa, mutta ei mitään suurta tai merkittävää. Vaikka näitäkään tiloja ei pystytä juurikaan muokkaamaan, on itse tilat kuitenkin jollain tapaa modernit sekä neutraalit, että niissä voidaan monenlaista toimintaa harjoittaa.

Tämä työ voi tuoda joillekin, esimerkiksi kahvilasta haaveileville esiin sellaisia puolia kahvilatiloista, mitä ei välttämättä ole aikaisemmin ajatellut. Esimerkkinä voisi sanoa sen miten suuri merkitys rakennuksen tai kahvilatilan historialla on kahvilakokemukseen ja kuinka paljon lisäarvoa rakennuksen tarina siihen tuokaan. Kahvilaa perustaessa, vaikka rakennukseen ei liittyisi suurempaa tarinaa, voisiko esimerkiksi kahvilaan keksiä itse asiakkaita houkuttelevan tarinan, joka liittyisi kyseiseen kahvilaan?

Myös se on hyvä muistaa, että asioita voi aina ajatella useammalta kantilta. Tällä tarkoitetaan sitä, että vaikka eteen tulisi hankaluuksia tai vastoinkäymisiä kuten tutkimuksessa kahviloiden suojellut tilat saattoivat tuntua aluksi henkilökunnasta haastavilta, oli ne ongelmat onnistuttu ratkaisemaan toisilla keinoilla ja alkuperäiset tilat oli muutettu käyntivaltiksi.

Aiheita jatkotutkimukseen

Heräsi kysymys, olisiko tulokset olleet erilaiset, jos kukaan asiakashaastatteluun vastanneista ei ole ollut tietoinen rakennusten historiasta. Jos tutkimus suoritettaisiin uudelleen niin, että ihmiset eivät tietäisi rakennusten suunnittelin olevan Aalto, olisiko tulokset mahdollisesti erilaiset? Sillä kahvila-asiakkaiden ennako oletukset ja ar-

vot tilasta vaikuttavat myös itse kahvila kokemukseen. Olisi mielenkiintoista tutkia lisää tätä ilmiötä, eli rakennuksen historian tuomaa lisäarvoa palvelukokemukseen, sillä se kävi selvästi ilmi haastatteluista.

Alvar Aallon kahviloista tai tiloista riittää kyllä mielenkiintoista tutkittavaa niin arkkitehtuurin kun tilankin kannalta. Jyväskylän muuton jälkeen tehtiin havainto, että moni jyväskyläläinen elää niin sanotussa ”Aalto-kuplassa”. Monet tuntuivat ihannoivat Aalto aivan eri tavalla kuin muualla päin, sillä Aalto on pitkään vaikuttanut täällä. Olisiko tätä mahdollista tutkia jollain tavalla?

Luotettavuus

Havainnoimisen aikana huomasi paljon asioita, joita ei välttämättä tavallisen kahviläkäynnin aikana edes huomaa tai laita merkille. Mainittavana seikkana kuitenkin, että tutkimuksen tekijä on tietoinen Aallon tuotannosta mahdollisesti enemmän kuin pelkästään kahvilaan kahville hakeutuvat asiakkaat, joten se saattaa vaikuttaa siihen, miten tilaa havainnoidaan ja tutkitaan kun tiedetään mihin kiinnittää huomiota ja millaisia asioita etsitään.

Opinnäytetyön tutkijan tehtävä on näyttää toteen tutkimuksen luotettavuus. Tämä on kvantitatiivisissa tutkimuksissa helpompaa, sillä tuloksia on tukemassa erilaiset mittarit sekä testit. Kun tutkitaan ihmisten käyttäytymistä, ajattelua tai erilaista toimintaa, tutkimistilanteiden vakioiminen on lähestulkoon mahdotonta. Ihmisten käyttäytyminen ei ole kaavamaista, sillä tilanteissa voi olla paljon muuttujia, kuten esimerkiksi ympäristö ja uuden tekijät. Yhteiskuntatieteellisten tutkimuksen luotettavuus voi välillä olla hieman ongelmallista. (Kananen 2014, 257). On myös huomiotava, että jokainen ihminen on yksilö, kun tutkitaan esimerkiksi ihmisten käyttäytymistä sekä ajattelua. Tutkittava ihminen voi käyttäytyä hyvinkin eri tavalla, mitä etukäteen on ajateltu.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuspohdinta ei koskaan helppoa, saati suoraviivaista, eikä siihen olekaan selkeää ohjetta sekä jokaisen tutkijan on mahdollista

tehdä omat johtopäätökset. Vaikka tulokset olisivatkin samat. Tämän takia objektiivisuutta ei voi olla laadullisessa tutkimuksessa, sillä niin moni asia on kiinni tutkijasta (Kananen 2014, 257). Tulokset on tuotu tässä tutkimuksessa esille mahdollisimman läpinäkyvästi, jotta päättelyä voi seurata ja nähdä mistä tulokset perustellusti syntyvät.

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten pysyvyyttä. Validiteetilla, että tutkitaan oikeita asioita ja että tulokset, joita saadaan ovat uskottavia ja saadut tulokset vastaavat ilmiötä myös käytännössä. Tässä tapauksessa pysyvyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimus on toistettavissa ja siitä saataisiin samankaltaisia tuloksia. Laadullisen tutkimuksen yleisimpinä luotettavuus mittareina on pidetty saturaatiota, vahvistettavuutta, tulkinnan ristiriidattomuutta sekä arvioitavuutta (Kananen 2014, 259-260 & 266).

Luotettavuutta on pyritty varmistamaan myös siten, että tietoa on kerätty eri lähteistä käyttämällä montaa eri tiedonkeräys menetelmää. Tietoa on keretty työntekijöiltä sekä asiakkailta erikseen, sekä on hyödynnetty myös havainnointi menetelmää tiedon hankinnassa ja täydentämisessä. Jolloin tuloksissa saataisiin saturaatiota ja löydettäisiin yhteisiä piirteitä. Haastattelut myös äänitettiin, joten niiden tarkka litteointi oli mahdollista tämän avulla. Kaikki tutkimukseen liittyvät tiedot pyrittiin dokumentoimaan mahdollisimman tarkasti, haastatteluja tutkimuksessa kerättiin yhteensä 12. Haastatteluissa oli havaittavissa selvästi saturaatiota sekä tämän havainnoinnin tuloksen tukivat tätä.

Pakko kuitenkin todeta, että vuoden 2020 poikkeukselliset olosuhteet omalta osaltaan hankaloittivat tämän tutkimuksen tekemistä. Esimerkiksi poikkeuksellisten olosuhteitten takia Kinkamon Aalto ei avannut oviaan kuin pelkästään yksityistilaisuuksiin tänä kesänä. Myös esimerkiksi kahvila asiakkaita oli hieman hankala saavuttaa, sillä monet ovat välttäneet julkisissa tiloissa oleskelua.

Lähteet

Ainoa, J. Alho, A. Nenonen, S. Nissinen, K. 2007. Käytettävä kauppakeskus. Viitattu 17.8.2020 https://acris.aalto.fi/ws/portalfiles/portal/44637708/Verkköjulkaisu_TKK_R_B25.pdf

Alexander, K. 2006. The application of usability concepts in the build environment. Viitattu 9.11.2020. https://www.researchgate.net/publication/28578844_The_application_of_usability_concepts_in_the_built_environment

Alexander, K. 2007. Usability: philosophy and concepts. In Proceedings from 6th Euro Fm Research Symposium. Viitattu 9.11.2020.

Alvar Aalto-Museo. N.d. Viitattu 31.5.2020. <https://www.alvaraalto.fi/kohde/alvar-aalto-museo/>

Alvar Aallon pääkaupunki. N.d. Viitattu 8.6.2020. <https://www.jyvaskyla.fi/kaavoitus/arkkitehtuuri-jyvaskylassa/alvar-aallon-paakaupunki>

Alvar Aalto säätiö. N.d. Alvar Aallon maiseman helmet. Viitattu 29.10.2020. <https://www.mfa.fi/alvar-aallon-maiseman-helmet/>

Hirsjärvi, S. Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus. Helsingin yliopiston kirjasto. Viitattu 7.11.2020.

Jaatinen, S. 2006. Kahvilan pöydässä. Jyväskylä: Multikustannus. Viitattu 5.11.2020.

Kahvilan, ravintolan tai suurkeittiön perustaminen. Päivitetty 30.4.2020. Ruokavirasto. Viitattu 29.9.2020 <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/elintarvikeala/toiminnan-aloittaminen/ravintolan-perustaminen/>

Kalliomäki, A. 2014. Tarinallistaminen. Viitattu 9.11.2020. <https://www.tarinakone.fi/tarinallistaminen/>

Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän yliopiston paino.

Kananen, J. 2014. Verkkotutkimus opinnäytetyönä. Laadullisen ja määrällisen verkkotutkimuksen opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kinkamon Aalto Varkaudessa. N.d. Viitattu 31.5.2020. <https://visit.alvaraalto.fi/fi/kohteet/kinkamon-aalto-varkaudessa/>

Kinkamon Aaltoon. N.d. Viitattu 10.6.2020. <https://www.kinkamonaalto.fi/>

Kylmälä, A. 2020. Cafe Alvar yrittäjä. Sähköposti. 24.7.2020

- Kärnä, S. Nenonen, S. 2011. Käyttäjälähtöinen tilan arviointimenetelmänä. Viitattu 17.8.2020 <https://www.rakennustieto.fi/Downloads/RK/RK110601.pdf>
- Lyon, H. 2010. Start and Run Your Own Coffee Shop and Lunch Bar. Oxford: How to Books Ltd. Viitattu 7.11.2020.
- Pakarinen, L. 2020. Kinkamon Aalto. Kinkamon Aallon historiaa sekä kuva. Sähköposti. 23.10.2020
- Partanen, E. 2003. Käyttäjälähtöisyyttä tilasuunnitteluun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.11.2020.
- Preiser, W. Rabinowitz, H. White, E. Post-Occupancy Evaluation. 2015. Viitattu 9.11.2020.
- Puusa, A. Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudamus. Viitattu 7.11.2020.
- Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [Verkojulkaisu]. Viitattu 29.10.2020. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. www.fsd.uta.fi/menetelmaopet
- Schildt, G. 1997. Näin puhui Alvar Aalto. Helsinki: Otava. Viitattu 10.10.2020.
- Schildt, G. 2007. Alvar Aalto elämä. Jyväskylä: Kirjapaino Gummerus. Viitattu 10.10.2020.
- Säynätsalon kunnantalo. N.d. Viitattu 31.5.2020. <https://www.jyvaskyla.fi/asuminen/asuinalueet/saynatsalo/kunnantalo>
- Säynätsalo Town Hall Cafe & Bakery. N.d. Viitattu 9.6.2020. <https://www.alva-raalto.fi/tapahtuma/saynatsalon-kunnantalo-town-hall-cafe-bakery/>
- Tikka, K. Lappalainen L. & Järvinen A. 2013. Kahvintuoksuinen Helsinki: Historiaa ja tarinoita kahviloista. Helsinki: Minerva Kustannus.
- The difference between a coffee shop and a café. N.d. Viitattu 8.11.2020. <https://startmycoffeeshop.com/whats-the-difference-between-a-coffee-shop-and-a-cafe/>
- Viljo, E. 2016. Alvar Aalto (1898-1976). Kansallisbiografia-verkojulkaisu. URN:NBN:fi-fe20051410. Viitattu 7.7.2020. <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/1408>
- Vilkkä, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Gummeruksen kirjapaino: Vaajakoski. Helsinki: Tammi.

Liitteet

Teemahaastattelurunko

(TYÖNTEKIJÄT)

Saavutettavuus & Navigointi

- Tuoko sijainti haasteita/mahdollisuuksia?
- Onko esteettömyys huomioitu?

Ympäristö (Kahvilatila) & Soveltuvuus

- Tilan muokattavuus (onko tilaa muokattu jotenkin, miten? Kuinka paljon tilaa on mahdollista muokata tarvittaessa? Vai onko tila haluttu pitää mahdollisimman koskemattomana?)
- Kuinka vahvasti Aalto näkyy kahvilassa
- Mahdolliset ongelmat kahvilaa perustaessa kahvila tilaan liittyen, kuvaile näitä?
- Mahdollisuudet/haasteet liittyen Aallon tilaan kahvilana
- Mahdolliset epäkohdat
- Kyseisen tilan soveltuvuus kahvilaksi
- Työtilojen/keittiön toimivuus (onko helppoa/onko jotakin haasteita esim. onko tilaa riittävästi)
- Kehityskohteita tiloihin liittyen kahvilatoimintaan

Kahvilan historia

- Rakennuksen ja kahvilan historiasta, niistä lyhyesti
- Miten kahvila idea on syntynyt?

Liite 1. Teemahaastattelurunko työntekijät

(ASIAKKAAT)

1. Saavutettavuus & Navigointi
 - Mitä kautta kuulit kahvilasta? (verkkosivut ym.)
 - Mikä sai tulemaan kahvilaan? (Motiivi)
 - Hakeuduttiinko tilaan juuri Alvar Aallon takia
 - Löysitkö kahvilan helposti perille
2. Soveltuvuus & Ympäristö
 - Miten tila soveltuu mielestäsi kahvilaksi? Mikä toimii, mikä ei? (istumapaikat, toiminta/palvelu tilassa)
 - Tuoko tila mielestäsi mahdollisuuksia/haasteita palveluille? Mikä toimii, mikä ei?
3. Viihtyvyys ja Palvelut
 - Onko kahvila mielestäsi miellyttävä/viihtyisä
 - Kuvaile millainen tunnelma kahvilassa on sinun mielestäsi?
 - Onko rakennuksen/kahvilan historia tuttu ja mistä kuulit? vaikuttaako se kahvila kokemukseen?

Liite 2. Teemahaastattelurunko asiakkaat